

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Diplomová práce

**Analýza kázání v zboroch CASD v SR zameraná na otázky kvality
života**

**Analysis of the church sermons in the SDA Church of the Slovak
Republic pointing to the questions of the quality of life**

Vedúci práce:

doc. ThDr. Pavel Procházka, PhD, mim.prof.

Autor:

Bc. Terézia Javorková

2010

POĎAKOVANIE

Na tomto mieste by som rada poďakovala doc.ThDr.Pavlovi Procházkovi, PhD, mim.prof. za ochotu a pomoc pri realizácii tejto diplomovej práce.

PREHLÁSENIE

Prehlasujem, že som predloženú prácu spracovala samostatne a použila som len uvedené pramene a literatúru. Súčasne dávam povolenie k tomu, aby táto diplomová práca bola umiestnená v Ústrednej knižnici UK a používaná k študijným účelom.

V Banskej Bystrici dňa 6.4.2010

Terézia Javorková

Anotácia

Magisterská práca sa zaoberá analýzou kázni v zboroch CASD v SR (ďalej len CASD). Cieľom práce je hodnotiť a analyzovať kvalitatívne požiadavky v bohoslužobnej kázni zamerané na kvalitu života. Práca je rozdelená na teoretickú a praktickú časť. Teoretická časť definuje kvalitu života a jej požiadavky na život vzhľadom na trojrozmernosť človeka. Praktická časť realizuje analýzu vzorky bohoslužobných kázni CASD a projekt prieskumu uskutočnený dotazníkovou formou. Autor v nej analyzuje päťdesiat kázni cirkevného zboru CASD a zisťuje existujúci stav v homiletickej oblasti so zameraním na otázky kvality života. Výsledky porovnáva s teóriou a na záver sumarizuje podnety pre súčasnú homiletickú prax.

Annotation

Thesis is dealing with analysis of the church sermons in the SDA Church of the Slovak Republic (further just SDA Church). The aim of the thesis is to evaluate and to analyse the qualitative requirements of the sacral sermon directed at the quality of life. Thesis is divided to a theoretical and a practical part. The theoretical part defines quality of life and its requirements of life regarding tridimensionality of a human. The practical part carries out analysis of the sacral sermons samples of the SDA Church and the project survey performed by questionnaires. The author analyses fifty sermons of the SDA Church and surveys the living condition of the homiletic area with the concern on the questions of the quality of life. The results are compared with the theory and in the end there are stimuli reported for the contemporary homiletic practise.

Kľúčové slová:

Homiletika, kvalita života, trojrozmernosť človeka a typy kvalitatívnych požiadaviek, zbor CASD, kázeň, analýza, holizmus

Keywords:

Homiletic, quality of life, tridimensionality of a human and the types of the qualitative requirements, the church of SDA, sermon, analysis, holism

OBSAH

PREDHOVOR	8
ÚVOD.....	9
1 HODNOTA BOHOSLUŽOBNÉHO KÁZANIA.....	11
1.1 Definícia kázania	12
1.2 Úloha kázania v CASD.....	12
1.2.1 Kázanie pre dnešok.....	13
1.3 Vývoj foriem a obsahu kázania v CASD v SR (historická sonda).....	13
1.4 Základné kázňové (teologické) posolstvo v CASD	14
1. 4. 1 Delenie ohlasovania Božieho slova.....	15
1.5 Základné vnímanie potrieb človeka a CASD v jej komplexnosti.....	16
1.6 „Kvalitatívna analýza“ obsahu kázania a jej vzťahu k súčasnému životu ľudí v „postmodernej spoločnosti“	17
1.6.1 Súčasný život v postmodernej spoločnosti	18
1.6.2 Autoreflexia na bohoslužobnú kázeň.....	19
2 POKUS O VŠEOBECNÉ DEFINOVANIE „KVALITY ŽIVOTA“ A JEJ VNÍMANIE V PRIEBEHU DOBY.....	22
2.1 Kvalita života a faktory, ktoré k nej prispievajú.....	25
2. 2 Vplyv religiozity na kvalitu života	28
2. 3 Kristus a jeho napĺňovanie potrieb človeka.....	29
2.3.1 Kristov imperatív pre cirkev (Mt 9,35–38).....	30
3 TROJROZMERNOSŤ ČLOVEKA.....	32
3.1 Fyzický rozmer života	32
3.2 Duševný rozmer života	33
3.3 Duchovný rozmer života.....	35
4 KVALITA ŽIVOTA AKO SEBAREFLEXIA NA BOHOSLUŽOBNÚ KÁZEŇ.....	37
4.1 Vymedzenie pojmu kvality života	37
4.2 Kvalita života ako výsledok prijatia svedectva Božieho Slova	38
5 ANALÝZA KÁZNI ZAMERANÁ NA OTÁZKY KVALITY ŽIVOTA	40
5.1 Predmet analýzy.....	40
5.2 Cieľ analýzy.....	40
5.3 Pracovná hypotéza	41
5.4 Metódy analýzy kázni.....	41
5.5 Frekvencia výskytu KŽ v bohoslužobnej kázni.....	41

5.5.1 Percentuálne porovnanie výskytu kvalitatívnych hodnôt života	42
5.6 Telesná kvalita života	43
5.7 Duševná kvalita života.....	45
5.8 Duchovná kvalita života	47
5.9 Zhrnutie výsledkov analýzy a podnety pre bohoslužobné kázania.....	53
6 PROJEKT PRIESKUMU	55
6.1 Predmet prieskumu	55
6.2 Cieľ prieskumu	55
6.3 Úlohy prieskumu.....	55
6.4 Hypotézy prieskumu	55
6.5 Metódy prieskumu podľa etáp prieskumu	56
6.6 Popis výskumnej vzorky a lokality výskumu	56
6.7 Časový harmonogram a organizačné zabezpečenie prieskumu.....	56
7 INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV PRIESKUMU	58
7.1 Oblasti kvality života, ktoré sú najviac preferované kazateľmi v ich bohoslužobných kázňach	58
7.3 Podpora pozitívneho rozvoja a postoja k budúcnosti	61
7.4 Hodnotová orientácia, sebaakceptácia, sebadôvera a sebaaktualizácia ako súčasť kvality života.....	62
7.5 Sociálne vzťahy s väzbou na sociálnu a ekonomickú pomoc.....	64
7.6 Akceptácia mentálnych schopností a mentálnych obmedzení u človeka vzhľadom k druhým ľuďom.....	65
7.7 Zhrnutie výsledkov prieskumu	66
8 ZÁVERY A ODPORÚČANIA PRE PRAX	68
9 ZÁVER	70
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	72
PRÍLOHY	78
PRÍLOHA 1.....	78
UKÁŽKA BOHOSLUŽOBNEJ KÁZNE.....	78
Slepý ukazuje cestu vidiacim	78
PRÍLOHA Č. 2.....	83
DOTAZNÍK.....	83
SUMMARY	86

ZOZNAM SKRATIEK

KŽ – kvalita života

DŠKŽ – duševná kvalita života

TKŽ – telesná kvalita života

DKŽ – duchovná kvalita života

CASD – Cirkev adventistov siedmeho dňa

K1 – kázeň 1, 2,3

k1 – kazateľ z povolania č. 1, 2, 3

l1 – kazateľ – laik č. 1, 2, 3

NH – vyššia hodnota

VHvP – vyššia hodnota v %

NH – nižšia hodnota (%)

KF – kvalitatívne faktory

Skratky biblických kníh sú uvádzané podľa Slovenského ekumenického prekladu Biblie

PREDHOVOR

Témou tejto práce je analýza kázni, ktorá sa sústreďuje na kvalitu života poslucháčov. Dôvod, prečo som si vybrala práve túto tému je moje vnútorné, niekoľko ročné vnímanie kázni, opakujúcich sa (nie obsahom) v týždenných cykloch počas bohoslužby. Toto „chrlenie“ kvalitných a niekedy sebakriticky aj menej kvalitných kázni vyvoláva vo mne otázku: Čo sa deje v hlavách poslucháčov s takýmto množstvom informácií. Kam sa to všetko „podeje.“ Je námaha úmerná výsledkom, ktoré sa premietajú, alebo nepremietajú v každodennom živote veriacich? Kresťania si nájdú čas pre spoločnú bohoslužbu, ale nie vždy si dajú námahu zamyslieť sa nad tým, čo s tým môžu urobiť. Ďalším dôvodom pre výber tejto témy bola vízia homiletickej potreby, ktorú mi ukázal ThDr. Albín Masarik, PhD, jeho zanietenosť pre homiletickú problematiku, ale predovšetkým to bola jeho dôvera, ktorú do mňa „vložil“. Jeho podpora, neustále duchovné povzbudzovanie, ale samozrejme skúsenosti a teoretické vedomosti mi vždy boli „pomocou nájdenou v pravý čas.“

ÚVOD

V živote každého človeka existujú obdobia, ktoré majú celkom zásadný vplyv na formovanie jeho osobnosti. Všeobecne k nim patrí detstvo a dospievanie, v nich sú položené pevné základy neskoršej individuality. Pôvod nejedného záujmu, zvyku či názoru býva preto hľadaný v mladosti – v rodine, škole, alebo v podnetoch, ktoré boli vstrebávané prostredníctvom samoštúdia. Poznanie pomerov, v ktorých človek vyrastal, učiteľov, ktorých poslúchal, knihy, ktoré v mladosti prečítal, sú nesporne dôležitým predpokladom k porozumeniu jeho myšlienkového sveta a budúceho života. Podobný proces je možné vidieť aj v bohoslužobnej kázni. Je dôležité vedieť, aký vplyv v kázňach odovzdávame a aké reflexie očakávame. V čom vidím dôvod pre zmenu? Počula som zvláštnu vetu, ktorá ma rozrušila svojim obsahom. Do hrobu by malo ísť len „zrumpľované“ telo. Iste, tento výrok je viacej populárny v sekulárnom svete, ale „neobtierame“ sa o túto myšlienku niekedy aj my kresťania? Patrí spôsob života a hodnoty nášho života ku kresťanskému kerygmatickému poslaniu? Ktorí ľudia žijú kvalitným životom? Dá sa kvalita života vôbec nejakým spôsobom odmerať, či dokonca vypočítať? Závisí kvalita života od materiálnej, či duchovnej stránky? Žijeme kvalitný život, alebo naopak, utápame sa v beznádejí a iba lamentujeme aký je život ťažký a nespravodlivý? Toto sú otázky, na ktoré stojí za to dať odpoveď.

Boh nás stvoril ako bytosti, ktoré majú všetky predpoklady pre kvalitný a úspešný život na tejto zemi. Nie je správne myslieť si, že nezáleží na tom, ako prežijeme svoj život. Aký úžitok, radosť a pomoc máme z počutia kázni, ktoré sú Božím poslanstvom je jednou z myšlienok, ktoré nám pomôžu skvalitniť a obohatiť náš duchovný, ale aj praktický každodenný život. Od tejto štúdie očakávam predovšetkým homiletický prínos, pretože sa zaoberá práve touto problematikou, ale zároveň by mala táto diplomová práca priniesť aj teologický význam a to zvlášť v zmysle evanjelikálnej teológie, pre ktorú je príznačný jej záujem o to, aby veriaci mali osobnú skúsenosť s Bohom, svedectvo Ducha Svätého a moc k novému životu. Boh dáva víťazný život uprostred každej ľudskej biedy (Procházka, 1999, s. 46). Praktickú hodnotu vidím v pochopení (na základe výsledkov tejto štúdie) potreby zlepšenia kvality celého života. Harmónia všetkých oblastí môže priniesť zmeny aj v rodinách, v pracovnom, alebo zborovom živote, v medziľudských vzťahoch, ktoré ovplyvňujú v konečnom dôsledku aj náš vzťah k Bohu. Konečné vyhodnotenie analýzy kázni a dotazníkov môže ukázať na konkrétne nedostatky, ale aj nové možnosti zmeny a zlepšenia kvality zborového života. Samotnou analýzou bohoslužobných kázni chcem ukázať na ich reflexiu do kvality kresťanského života, odhaliť problémy a hľadať riešenie.

Teoretická časť diplomovej práce sa skladá zo 4 kapitol. V 1. kapitole píšem o hodnote bohoslužobného kázania, zaoberám sa jej úlohou a vývojom, v 2. kapitole definujem kvalitu života v jej všeobecnosti a jej vnímanie v priebehu doby, tretia kapitola predstavuje človeka ako trojrozmernú bytosť, ktorá sa stáva východiskom pre analýzu kvality života. Záver teoretickej časti prináša sebareflexiu na bohoslužobnú kázeň.

Praktická časť má 4 kapitoly a pozostáva z dvoch častí: analýza vzorky bohoslužobných kázni CASD v SR a projekt prieskumu realizovaný dotazníkovou formou. Analýzu kázni som realizovala na vzorke 50 kázni kazateľov CASD v SR a dotazníkový prieskum, ktorý bol uskutočnený na zistenie názoru v oblasti kázania a homiletickej praxe. Bol prezentovaný na vzorke kazateľov z rôzneho sociálneho prostredia, veku a praxe. Mojm cieľom bolo zistiť, aké témy uprednostňujú kazatelia vo svojich kázňach, ktoré oblasti sú menej preferované a aký predpokladaný vplyv môžu mať bohoslužobné kázania na kvalitu života veriacich v cirkevnom spoločenstve. Výsledky porovnávam s teóriou a na záver sumarizujem podnety pre súčasnú homiletickú prax. Diplomová práca je súčasťou bádateľského projektu v homiletickej oblasti, ktorý sa realizuje na UMB KETM Banská Bystrica.

1 HODNOTA BOHOSLUŽOBNÉHO KÁZANIA

Kresťanské kázanie nemá svoj zdroj, svoje zdôvodnenie ani svoju normu samo osebe. „Kázanie „nevytryskne“ z kazateľovej osoby, nevyjadruje jeho seba pochopenie či seba pochopenie cirkvi. Boh vydáva časť svojho tajomstva ľudskej chápavosti i nechápavosti a necíti sa tým ohrozený vo svojom majestáte. Kázaním potom cirkev vstupuje do tohto pohybu Boha k ľuďom“ (Filipy, 2006, s. 102).

Craddock (1985, s. 47-48) poukazuje na to, že: „Kázuci musí prijímať pravdu (zjavenú v Božom slove) ako ten, kto ju má vyučovať – hlbšie a s vážnejším vedomím zodpovednosti za hľadanie pravdy, s túžbou nájsť ľudskú stránku každej pravdy a s šírkou, ktorá pochádza z neustáleho uvedomovania si faktu, že pravda má rôzne aspekty a predstavuje sa mnohými spôsobmi rôznym ľuďom, a to podľa ich potrieb a charakteru.“ Kazateľovou úlohou je teda vyvinúť maximálnu snahu o hľadanie efektívneho spôsobu kázania Božieho slova, ktoré bude odpovedať na potreby jeho poslucháčov. Ak má však táto snaha nájsť želanú odozvu, nesmie zostať osamotená, ale musí sa spoľahnúť na moc Božieho slova a jeho Ducha.

„Záchrana ľudskej duše od hriechu, obnovenie a zdokonaľovanie ľudského charakteru, to robí Kristus. Avšak priviesť ľudí ku Kristovi, aby to mohol urobiť, predostrieť im Krista jasne, aby ho mohli nájsť, to je úlohou kazateľa.“ (Brooks, 1877, s. 127)

Kázanie by malo byť natoľko zrozumiteľné, aby ho poslucháči pochopili ako pozvanie k viere a jej prežívaniu v praktickom živote. Či tento odkaz prijmu naozaj vo viere, nie je v moci kazateľa, ale v moci Ducha svätého.

R. Böhren (In: Filipy, 2006, s. 250) vyjadruje zaujímavú myšlienku: „Kázanie má „prvého poslucháča“ – tým je trojjediný Boh, ktorého meno má byť oslávené; a „má druhý text“ – tým je terajší poslucháč, ktorý má byť braný vážne s láskou a pozornosťou.“ Preto kázanie sa musí zamerať na dve ohniská:

a) Kontrolu „dogmatiky“ kázania. Položiť si otázku: „Čo sa tu zvestuje o Bohu? O Ježišovi Kristovi? O Duchu svätom, o trojici, o človekovi, o hriechu? Samozrejme, kázanie nie je dogmatický traktát a v žiadnom prípade v jednotlivom kázaní nemôžu a ani nemajú byť obsiahnuté všetky tieto témy.

b) Kontrola vzťahu k poslucháčom. Je kázanie zrozumiteľné vo svojej štruktúre? Je vo svojom slovnom výraze prístupné vnímaniu jednoduchým poslucháčom? Nedopúšťam sa hrubých generalizácií? Koho chcem osloviť a s akým zámerom?

Kázanie je časťou liturgie, v ktorej spolu tvorí neoddeliteľný celok. Robinson a Larson (2005, s. 108) uvádzajú: „ V tejto perspektíve celistvosti liturgia bez kázne je ako koža muža alebo ženy s jednou rukou, alebo jednou nohou, či jedným okom: v základe je to žena, alebo muž, ale nie sú úplným a prirodzeným Božím stvorením.“

1.1 Definícia kázania

Kázanie je mostom, ktorý má preklenúť vzdialenosť medzi biblickou dobou a poslucháčom. Cieľom kázania je, aby proroci a apoštolovia, Mojžiš a Ježiš hovorili jazykom súčasného človeka, ba viac, aby nás oslovili. Kázanie má teda obsah vychádzajúci z biblickej zvesti, formu prispôbenú poslucháčovi – a taktiež kazateľa, ktorý sa snaží s pomocou biblie i svojho „vloženia“ do súčasnosti poslucháča posilniť vo viere, povzbudiť, potešiť či tiež varovať (Heller, 2005).

„Slovo *kázeň* má v slovenčine dva významy. Po prvé sa ním rozumie tá časť omše, ktorá sa vykonáva po evanjeliu (príhovor, homília). Po druhé sa kázanim, alebo kázňou nazýva v slovenskom jazyku aj dejinný proces ohlasovania Božieho slova“ (Vrablec, Fabian, 2001, s. 22). Kázanie ako ohlasovanie zvesti ustanovil sám Ježiš Kristus, keď povedal: „Choďte do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu“ (Mk 16,15). O tom, ako tento príkaz pochopili apoštoli, píše evanjelista Marek: „Oni sa rozišli a všade kázali.“ (Mk 16,20)

Fabian (In: Stanček, 1997, s.28) uvádza, že: „hoci v slovenčine výraz kázanie má v sebe moralizujúcu príchuť (niekoho karhať a napomínať), predsa však je pre teológiu dôležitý. Ohlasovanie v zmysle kázania znamená, že sa proklamuje zvesť o Bohu, našom Otcovi, ktorý nás má rád, alebo zvesť o Ježišovi, ktorý zomrel a vstal z mŕtvych. Táto zvesť si však vyžaduje odpoveď. Človek musí zaujať postoj. Môže tejto zvesti uveriť, alebo ju odmietnuť.“

1.2 Úloha kázania v CASD

Kázanie v cirkvi ASD má ústredné postavenie. CASD sa radí k cirkvám reformačného odkazu *sola scriptura* a verí, že Boh v tomto Slove zveril človekovi poznanie nutné na spasenie. S K. Barthom (In: Filipy, 2006, s. 104) je potrebné dodať: „Kázanie sa koná v súčasnosti a verejne oslovuje súčasníkov. Oslovuje ich práve tým, že im dáva podnet, aby nahliadli, že Boh ich stvoril a miluje ich, že aj za nich Ježiš Kristus zomrel, že aj ich prvým

a posledným určením je načúvať Božiemu slovu a poslúchať ho.“ O postavení bohoslužobného kázania hovorí aj centrálné umiestnenie kazateľne, kazatelia používajú civilné oblečenie, minimum obradov. Najväčšiu časť obsahu bohoslužby tvorí Božie slovo, ktoré je „poprekladané“ modlitbami a piesňami.

1.2.1 Kázanie pre dnešok

Hamilton (2002, s. 77- 94) uvádza vo svojej knihe päť cieľov kázania.

1. Evanjelizácia – verejná, s výzvou k obráteniu a prijatiu Krista.
2. Učenie – kázeň má schopnosť a moc viesť k učení, pričom odovzdaný učeník je vnímaný ako „ten, kto miluje Boha, slúži mu hlavou a srdcom a miluje Boha a bližného tým, že druhým pomáha rukami.“ (Hamilton, 2002, s. 84)
3. Pripraviť a vyslať – je ďalším možným cieľom kázania. Úlohou kázania musí byť aj inšpirácia, výzva a motivácia poslucháčov k službe pre bližného a pre svet. Duch svätý vedie k poznaniu učeníckeho poslania v kontexte dneška.
4. Pastorálna starostlivosť ako súčasť kázania – kazateľ sa musí zamyslieť nad tým, čo môže ponúknuť dnešnému človekovi v oblasti pastorácie.
5. Rozvoj zboru a spoločenstva – zdravie a vitalita. Kazateľ musí správne a efektívne vnímať potreby zboru a cirkvi. Kázeň je jednou z možností pre napĺňanie týchto potrieb.

1.3 Vývoj foriem a obsahu kázania v CASD v SR (historická sonda)

Vývoj kázania bol ovplyvnený niekoľkými dôležitými faktormi. Ako cirkev uznávame slávnu líniu svedkov – Viklef, Hus, Luther, Tyndale, Calvin, Knox a Wesley – ktorých prienik k novému svetlu viedol cirkev k plnšiemu chápaniu Božieho charakteru. Veríme, že pochopenie pravdy je postupné. „Chodník spravodlivých je ako úsvit, ktorého jas rastie až do bieleho dňa“ (Pr 4, 18). Vierouka adventistov siedmeho dňa má svoje základy v učení Millerovho hnutia zo 40- tých rokov 19. storočia.

Vojna v roku 1812 pomohla zrodu „veľkého očakávania druhého príchodu Ježiša Krista“, ktoré sa postupne rozšírilo takmer do celého kresťanského sveta. Väčšina z tisícov ľudí, ktorí sa pripojili k hnutiu, ho v hlbokom rozčarovaní opustila. Ostatní, hoci ich bolo málo, sa vrátili k svojim bibliám, aby v nich hľadali príčinu svojho sklamaní.

Napriek sklamaniam neprestali očakávať skorý Ježišov príchod, ktorý adventisti siedmeho dňa očakávajú aj dnes. A to je aj hlavnou reformnou ideou novovekého adventizmu. Cirkev sa vyvíjala teologickým dozrievaním, ale aj postupným teologickým vzdelávaním kazateľov, samotným rastom cirkvi a naplňovaním ich potrieb v danom prostredí. Pre cirkev to znamená dve veci:

1. mala by mať vždy na zreteli svoje poslanie;
2. mala by byť neustále pripravená meniť štruktúru svojich organizácii a inštitúcií a reformovať ich s cieľom zachovať ich funkčnosť tak, aby mohla plniť svoje poslanie; (Knight, 2003)

Vydávanie a distribúcia literatúry boli vo veľkej miere dôvodom k rastu adventného hnutia. Advent Review and Sabbath Herald (dnes Adventist Review), oficiálny cirkevný časopis, bol prvýkrát vytlačený v roku 1850 v Paris, štát Maine, časopis Youth's Instructor v Rochesteri, štát New York, v roku 1852 a Signs of the Times (Znamená doby) v Oaklande, štát California, v roku 1874. Prvé denominačné nakladateľstvo v Battle Creeku, Michigan, začalo fungovať v roku 1855 a v roku 1861 bolo zahrnuté do Asociácie vydavateľstiev a nakladateľstiev adventistov siedmeho dňa (spracované podľa oficiálnej stránky CASD).

Nakoniec CASD 21. storočia potrebuje rovnako ako apoštolovia v ranných dobách zápasit' o význam Ježišových slov: „Hospodárte, ... pokiaľ neprídem.“ (Lk 19,13) Budovanie postojov, v ktorých je viera v Kristov príchod vyvážená zdravým „hospodárením“, je úloha, ktorej plnenie bude pokračovať až do samotného druhého príchodu.

1.4 Základné kázňové (teologické) poslanstvo v CASD

Adventisti majú len jedno vyznanie viery a základné kázňové poslanstvo: Písmo, jedine Písmo (Biblický výklad základných vieroučných výrokov CASD, 1998).

Kristocentrické učenie obsahuje tieto zámery:

- 1) buduje cirkev
- 2) zachováva pravdu
- 3) šíri bohatstvo evanjelia v celom jeho rozsahu a spasenie v Kristovi vierou v Božiu milosť

Svätosť bohoslužby si vyžaduje uctievanie Boha s pokorou a radosťou. Bohoslužba s kázaním Božieho slova je (Cirkevný poriadok CASD, 2002, s. 75) „najdôležitejšou zo všetkých zborových zhromaždení. Členovia zboru sa týždeň čo týždeň schádzajú, aby sa spojili v uctievaní Boha v duchu chvály a vďakyvzdania, aby počuli Božie slovo, získali silu

a Božiu milosť do životného boja a učili sa poznávať, ako sa majú podľa Božej vôle zapojiť do evanjelizácie. Pobožnosť sa má vyznačovať úctou, jednoduchosťou a dochvilnosťou.“

Náš Boh je láskyplný, milosrdný Otec. Slúžiť mu by sme nemali pokladať za niečo smutné a tiesnivé. Uctievať Pána a konať jeho dielo by pre nás malo byť radosťou ... Ukrižovaný Kristus má byť témou našich úvah a dôvodom našich najradostnejších pocitov... Prejavom svojej vďačnosti sa približujeme k chválorečeniu nebeských zástupcov. „Kto obetuje vďaku, ten ma ctí“, povedal Boh. Prichádzajme teda k svojmu Stvoriteľovi úctivo a radostne s „chválospevom a zvukom piesne - Ž 50,23; Iz 51,3 (Cirkevný poriadok CASD, 2002, s. 76).

1. 4. 1 Delenie ohlasovania Božieho slova

Služba slova má rozličné formy priradené podmienkam, v ktorých sa vykonáva a cieľu, ktorý chce dosiahnuť. Vrablec a Fabian uvádzajú toto delenie kázňového ohlasovania (Vrablec, Fabian, 2001):

a) kázanie misijné – pod pojmom „misijné“ ohlasovanie (alebo kerygma) sa rozumie všeobecné ohlasovanie kresťanského posolstva, s účelom vzbudiť v poslucháčoch vieru. Tento druh ohlasovania - kázania je adresovaný neveriacim kvôli obráteniu. Misie sú láskou, ktorá dostala nohy. Táto myšlienka ma nedávno oslovila v knihe Tvárou k zemi od Matta Redmana (Redman, 2005).

b) katechéza – systematické podávanie kresťanských právd tomu, kto vieru už má; ide o školský, koncepčný spôsob nauky

c) homília – bohoslužobné ohlasovanie

Procházka (2009, s.6-8) objasňuje, čo pod pojmom kázanie (ohlasovanie) v kresťanskej cirkvi rozumieme a jeho funkcie pochopené v NZ kontexte prvých kresťanov: „Kresťanské kázanie sa odlišuje od iných náboženských ale i populárne filozofických prejavov tým, že jej obsah určuje zadaný text z Biblie, ku ktorému vo všeobecnosti kazateľ výslovne odkazuje a vzťahuje k poslucháčom v cirkevnom zbore. S tým je spojené aj formulovanie nárokov, keďže ide o tlmočenie Božej vôle. V strede kresťanského zvestovania stojí Ježiš Kristus ako trpiaci Služobník („Baránok Boží“ ako obeta zmierenia za hriechy), a súčasne ako vzkriesený, oslávený Pán, ktorého panovanie prináša všetkým, ktorí ho poslúchajú „stolovanie v Božom kráľovstve“ (L 1š,29; Iz 25,6) – hodnoty pre pozemský život s nádejným výhľadom na večný život.“

Kázanie v zmysle NZ plnilo rôzne funkcie, ale v prvom rade vždy išlo o kérygma, zvestovanie (κήρυγμα – to, čo sa učí, zvesť, presvedčenie viery, napr.). kázanie ako kérygma je čosi základné, nie je to ešte vyučovanie. Je to odovzdávanie posolstva o spáse pre všetkých ľudí. Je nasmerované v princípe na takého človeka, ktorý je buď úplne bez viery, alebo na začiatku svojho hľadania. Preto obsahuje najmä základné, kľúčové fakty zvesti. Jeho cieľom je, aby poslucháči zvesť prijali a vyvodili pre seba z toho dôsledky.

Iné je kázanie didaché, vyučovanie (διδασχῆ - vyučovanie, náuka viery). Jeho nasmerovanie je najmä pre veriacich. Primárne je sústredení na obsah, ktorý má konkrétne dosahy v oblasti etiky. Poslucháči, ktorí veria, prijímajú informácie, ktoré napravujú mylné etické vzorce a ukazujú, ako majú v tejto oblasti napredovať. Toto kázanie sa vyznačuje tým, že poslucháči prijímajú moc ku zmene svojich možno už zabeňaných, ale chybných spôsobov správania a zmýšľania.

Evanjelizovanie (εὐαγγελίζεσθαι – prinášanie, kázanie dobrej zvesti). Toto slovo v biblickom kontexte často prekladá ako kázať evanjelium, ale pretože vychádza z dvoch rôznych pojmov, bolo by prijateľnejšie používať preklad „ohlasovať dobrú správu“. Opäť je tu položený dôraz na obsah – správu, ktorá má priniesť spásu, pretože Kristus zomrel za každého hriešnika.

Kázanie (v každom druhu) nebude môcť zamlčať, že človek, teda každý človek je predmetom Božej lásky, ako ospravedlnený hriešnik. S takýmto prístupom si musíme sadnúť na svoje miesta v našich zboroch skôr, ako sa započúvame do posolstva kázne. Zásadne sa musí zmeniť pozícia človeka v živote a vo svete. Ak poslucháč pristúpi na takúto zmenu svojho postavenia, ak vstúpi do tohto nového „priestoru“, získa i nový uhol pohľadu sám na seba, na svojho blížneho, na svet, na minulosť i na budúcnosť. Táto zmena zmýšľania (metanoia) sa premietne i do jeho rozhodovania, jednania a kvality jeho života.

1.5 Základné vnímanie potrieb človeka a CASD v jej komplexnosti

V roku 1866 bol v rámci CASD otvorený Inštitút zdravotnej reformy, neskôr známy ako sanatórium v Battle Creeku, a práca misionárskej spoločnosti bola zorganizovaná v roku 1870. Prvá z celosvetovej siete cirkevných škôl bola založená v roku 1872 a rok 1877 priniesol vznik asociácie sobotných škôl uskutočňovaných až do dnešného času aj v rámci bohoslužobných stretnutí.

Nadväzujúc na tieto historické fakty, cirkev chápe potreby človeka v zmysle holistickej celistvosti. Kvalitu človeka vníma v jej štyroch dimenziách:

1. fyzická dimenzia – hodnotí fyzický stav a fungovanie ako dôsledok ochorenia a liečby;

2. psychická dimenzia – depresia, úzkosť a iné psychické stavy človeka. Zaoberá sa emocionálnym hodnotením danej situácie, psychickým stavom, subjektívnou pohodou a emocionálnym fungovaním.

3. sociálna dimenzia – dôvernosť, sociálna podpora, sociálne kontakty. Táto dimenzia hovorí o uspokojení so sieťou sociálnych vzťahov, mierou sociálnej opory a sociálnym fungovaním.

4. ekonomická dimenzia – materiálne zabezpečenie.

CASD (Biblický výklad základných vieroučných výrokov, 1998, s.279) vníma základné potreby človeka v kontexte životného štýlu Božieho nasledovníka ako „kresťanské správanie, ktoré je vdáchnou odpoveďou na veľkorysosť Božej spásy v Kristovi. Apoštol Pavol vyzýva všetkých kresťanov: Bratia, pre Božie milosrdenstvo vás prosím, aby ste svoje telá prinášali ako živú, svätú, Bohu príjemnú obeť, ako svoju duchovnú bohoslužbu. Nepripodobňujte sa tomuto svetu, ale premeňte sa obnovou zmýšľania, aby ste vedeli rozoznať, čo je Božia vôľa, čo je dobré, milé a dokonalé.“ (R 12, 1-2) Kresťania teda dobrovoľne chránia a rozvíjajú svoje telesné, duševné i duchovné schopnosti, aby mohli žiť na česť svojho Stvoriteľa a Vykupiteľa. Kresťania ale nemajú žiť odlišne preto, aby sa ozvláštnili, ale preto, že ich Boh povolal žiť podľa určitých zásad. Životný štýl, ku ktorému ich povolal, im umožňuje rozvinúť stvoriteľský zámer tým, že ich účinne zapája do Božej služby. Odlišnosť tiež pomáha ich poslaniu: majú slúžiť svetu – byť v ňom soľou a svetlom. Akú cenu by mala soľ, keby stratila svoju slanosť; alebo svetlo, ak by sa nelíšilo od tmy? Naším príkladom je Kristus. Jeho pozemský život zvädzal podaktorých k tomu, že v ňom videli „žráča a pijana“, (Mt 11,19) aj keď nikdy taký nebol. Žil podľa Božích zásad tak dôsledne, že ho nikto nemohol usvedčiť z hriechu.“ (J 8,46)

1.6 „Kvalitatívna analýza“ obsahu kázania a jej vzťahu k súčasnému životu ľuďí v „postmodernej spoločnosti“

Je potrebné si uvedomiť, že každý príhovor, homília a každý spôsob podávania Božieho slova a slova vôbec, nemusí byť vhodný pre každého poslucháča. Dobrým kazateľom sa nemôže stať človek len absolvovaním nejakých kurzov, nestačí, aby ho niekto naučil, ako „na to“. Kazateľa kazateľom robí celá jeho bytosť. Kazateľ potrebuje teologické vzdelanie, aj ľudskú zrelosť.

Evanjelium nám z hľadiska „dobrého života“ prináša správu o tom, že to nie je len záležitosťou naplňovania fyzických, sociálnych, alebo duševných potrieb, ale predovšetkým duchovných potrieb. Evanjelium nepotiera tieto potreby človeka. Práve naopak, bol to Boh, ktorý stvoril prostredie pre človeka tak, aby mal naplnené potreby. Evanjelium túto starú pravdu znovu potvrdzuje. Človek na tento rozmer života zabudol a zabúda. Ale je tu tiež reálne riziko, že pre tradične zaužívané zdôrazňovanie duchovných potrieb v kázňach, zabudneme na bežné, obyčajné potreby človeka (Krupa, 2009)

Postmoderna poukazuje na všeobecný stav človeka v spoločnosti, ktorý sa komplikuje so všeobecne akceptovaným tvrdením o mŕtvom Bohu (Dostojevskij, Nietzsche) z konca 19-teho storočia. Postupným prijímaním podobných názorov vzniká spoločnosť, v ktorej je „všetko dovolené“, nakoľko absentuje vyššia autorita, ktorá transcenduje človeka. Postmoderný človek je ponechaný napospas sám sebe a so sebou – teda dochádza k tomu, že Boh človeka opúšťa vo „svete pre človeka“ a zanecháva ho s ohlasovanou slobodnou vôľou a z nej vyplývajúcou zodpovednosťou. (Máhrík a kol., 2009)

Popretím existencie „vyššej autority“ sa samotná existencia človeka stáva absurdnou – pri odhliadnutí od prirodzenej reprodukčnej funkcie človeka ako druhu, je jeho existencia bez „vyššieho zmyslu“ bezúčelnou a bezcieľnou.

Byť vo svete a nebyť zo sveta znamená žiť v napätí. Cirkev má byť alternatívou voči tomu, čo ponúka svet. Pre cirkev je nevyhnutné vyhnúť sa uzatvorenosti svojho myšlienkového sveta a otvoriť sa problémom spoločnosti a konečne uplatniť a ponúknuť jej svoje sociogénne kapacity. Nie ako inštitúcia, ktorá má tradíciu privilegovanej vrstvy, čo disponuje „vedením“ či už svetským, alebo religióznym. Privilegovanosť cirkvi je: v zvestovaní lásky, pravdy a spravodlivosti. Prinášať všetkým ľuďom „dobrú správu z neba.“

1.6.1 Súčasný život v postmodernej spoločnosti

Cirkev v súčasnosti prežíva zvláštne obdobie: sotva sa vyrovnala s komunistickým obdobím, teda obdobím neslobody, zákazov a perzekúcií viery, už opäť musí čeliť novým výzvam. Jednou z najaktuálnejších, ako i najbyťostnejších výziev je dnes tak často propagovaný materializmus, rôzne postmoderné, ale i alternatívne spirituálne koncepty a náboženstvá ponúkajúce učenia založené na imperatívne matérie a s nimi najmä individualizmus človeka a jeho veľká túžba byť nezávislým, samostatným oprosteným a zbaveným aktuálnej zodpovednosti voči pozemským autoritám (Králik a kol., 2009).

Súčasný človek odmieta počúvať neosobné posolstvo kazateľov, ktorí síce prehovárajú k „množstvám“, ale prehliadajú jednotlivca, základný kameň akéhokoľvek, ale najmä cirkevného spoločenstva. Na základe uvedeného prístupu dochádza k situácii, kedy človek odmieta takéto neosobné propagovanie cirkevných tradícií, ako aj nekvalifikované, nelogické a zmanipulované interpretácie samotného Písma a Božích príkazov. V tomto prostredí je ľudské „ja mám pravdu“ silné, a preto keď nie je človek stotožnený, či aspoň vnútorne utvrdený s rozhodnutím kazateľa, vyhľadá iné spoločenstvo, v ktorom by bolo jeho „hlas“ počuť a jeho názory, potreby, volania o pomoc reflektované s náležitou vážnosťou. Ak je príliš zatrpknutý, opúšťa cirkev a odmieta akékoľvek zaradenie sa do cirkvi. Kazatelia cirkvi tak čelia zložitej situácii aby naplnili poslanie, ktoré im bolo zverené. Pri tomto celoživotnom poslaní musia: prijať inakosť ľudí, zaujať svojím posolstvom, hovoriť pravdu v láske a niekedy riešiť zložité situácie v živote človeka, zboru, či spoločenstva ľudí. Uvedené schopnosti však treba neustále zdokonaľovať. Súčasná doba je výzvou pre zvestovateľov viery k tomu, aby kráčali trnistou a neľahkou cestou: boli ochotní k sebaobetovaniu sa, vedeli prijať druhých a interpretovali biblickú zvesť aktuálnym a živým spôsobom. (Rákayová a kol., 2009)

Mladá generácia prežíva a reaguje na problémy súčasnej doby úplne inak ako staršia generácia. Komplexne odlišné prežívanie podnetov vonkajšieho sveta, reagovanie na jeho stimuly a ich divergentné spracovanie zapríčiňuje ich náchylnosť k opusteniu cirkvi, aj v prípade, že daň za takýto prejav individualizmu je príliš vysoká: rozviazanie vzťahov s cirkevnou komunitou, prípadne ostatnými rodinnými príslušníkmi, priateľmi.

1.6.2 Autoreflexia na bohoslužobnú kázeň

Očakávame, že kázeň bude reflektovať potreby a problémy spoločnosti a tým prispeje k obohateniu života všetkých nás počúvajúcich. Kázeň bola a je súčasťou aj môjho náboženského života. Musím sa priznať, že na začiatku môjho vnímania kázni nebol obsah, ale do cirkevného spoločenstva som prichádzala kvôli atmosfére, rodinným vzťahom a kamarátstvom. Kázeň som zvyčajne iba „prečkala“ ako súčasť toho „môjho“ dobrého a príjemného, ktoré som dostávala. Až neskôr som začala vnímať aj túto časť pobožnosti inak. Musím povedať, že to nezmenili „lepší“, alebo „vzdelanejší“ kazatelia. Tým ale nechcem znížiť potrebu vzdelania u kazateľov. Práve naopak, táto potreba je aktuálnejšia viac ako v minulosti.

Nezmenil sa môj postoj ku kázni, ale k Bohu. Táto zmena vyriešila aj moje „prečkávanie“ kázne. Začala som inak vnímať, rozumieť a prijímať bohoslužobné kázania. Pochopila som, že sú pripravené aj pre mňa, že majú osloviť aj moje srdce a moju myseľ. Nechcem tým povedať, že všetko bolo jednoduché a prijateľné. Ale môj nový pohľad prechádzal Kristovou prizmou videnia. Klásť otázky a očakávať odpovede považujem za súčasť života viery i bohoslužobného kázania. Neprestávala som očakávať motiváciu pre zmenu a kvalitu môjho života. Tak ako ja v minulosti, aj dnes mladí ľudia stavajú na tom, čo je pre ich vek dôležité. Túžia po tom, aby boli vo zboroch prijímaní, aby tam cítili lásku – aby bol zbor ich rodinou. Toto platí všeobecne a dnes práve tak intenzívne ako v minulosti – pokiaľ je v zbore autentické prostredie bez pretváranky, tak tam človek chodí rád a je mu tam dobre. Ale ak vidí pokrytectvo a odsudzovanie, tak odtiaľ uteká.

Chcem poukázať aj na to, že nielen na samotnom kázaní leží celá zodpovednosť. Kresťanské kázanie patrí do kresťanského prostredia, do kresťanských vzťahov. Je vzácnou chvíľou, keď človek (a to každý) príde na bohoslužbu, aby si vypočul zvesť Božieho slova. Pri dnešnej zaneprázdnenosti si zvyčajne dobre rozmyslíme, čomu a komu venujeme svoj čas. Ten, kto prichádza do zboru, je ten, kto sa rozhodol a pochopil, že čas ktorý venuje kázaniu nebude časom strateným. Táto skutočnosť by mala zaväzovať každého kazateľa nielen pri výbere témy, ale aj pri jej pripravenosti a osloviteľnosti. Mojm cieľom je prispieť k zvýšenej kvalite kázania aj touto diplomovou prácou.

CASD prijala holistický koncept starostlivosti o človeka a zabudovala ho do svojej teológie a v kázaniach sa snaží naplňovať potreby všetkých ľudí vo všetkých oblastiach.

- telesná (fyzická) oblasť – kladie dôraz na zdravý životný štýl – cirkev usporiadala verejné prednášky v oblasti zdravia, praktické kurzy varenia, v celej SR založila lokálne Kluby zdravia, organizuje celoročné tábory zdravia, stála pri zrode vegetariánskych organizácii a pod.

- duchovná (viera) oblasť – hlása evanjelium o spasení a nádeji večného života

- duševná oblasť – dáva dôraz nielen na starostlivé teologické definovanie, učenie, ale aj na emócie, osobnostné vlastnosti (povaha) a ich rozvoj nielen v rámci cirkvi, ale aj škôl

- sociálna oblasť – vzťahy, odpustenie, rodina, ale aj iné oblasti sú súčasťou starostlivosti o človeka v cirkvi aj mimo nej

Značné straty veriacich vo veľkých cirkvách sú spôsobené aj tým, že malé cirkvi sa môžu lepšie prispôbiť potrebám veriacich. Ako uvádza O. Štampach (1994), k postmodernému kultúrnemu pohybu patrí tiež nová otvorenosť náboženským a duchovným

záujmom. Najmä časť mladšej generácie vyhľadáva nové podnety v oblasti náboženstva a podobných duchovných smerov aj u nás.

2 POKUS O VŠEOBECNÉ DEFINOVANIE „KVALITY ŽIVOTA“ A JEJ VNÍMANIE V PRIEBEHU DOBY

Kvalita života je koncept a v súvislosti s ním máme na mysli ľudský život. Kvalitou života sa ľudstvo zaoberá od čias antiky. V počiatkoch záujmu možno rozlíšiť dva smery. Jeden duchovný, náboženský smer – zaoberal sa dobrým, múdrom životom, druhý - filozofický smer – rozlišoval dobrý a zlý život. Aristoteles považoval šťastie za túžbu po najvyššej blaženosti – eudaimonii, ktorá mu bola najvyšším osobným i politickým dobrom. Antický mysliteľ kládol dôraz na mravnú (etickú) dimenziu charakteru šťastného človeka (Křivohlavý, 2004,2007).

Skúmanie kvality života začalo okolo roku 1960, kedy v USA vyšla správa prezidentskej komisie o národných cieľoch. Orientácia spoločnosti v druhej polovici 20. storočia na blahobyť, ziskovosť a konzumný spôsob života bola jej značnou časťou odmietnutá a do popredia sa v rámci záujmu o skúmanie nemateriálnych hodnôt dostala kvalita života ako komplexný, multidisciplinárny pojem. Koncept kvality života má málo všeobecne akceptovaných poznatkov. Základným je poznanie, že blahobyť (prosperita, bohatstvo) sám o sebe neprináša uspokojenie všetkých ľudských potrieb. Po saturovaní základných, akými sú jedlo, ošatenie, bývanie, „nastupujú“ potreby nemateriálne, nemerateľné ekonomickými parametrami. Ďalším poznaním sú dve dimenzie kvality života: subjektívna a objektívna. Domnievame sa, že subjektívnu dimenziu možno stotožniť s psychologickou, je predmetom záujmu psychológie a medicíny. Objektívnu dimenziu možno stotožniť s priestorovou, je predmetom záujmu geografie a priestorovej sociológie (Murgaš, 2007).

Úzku spojitosť nachádzame medzi koncepciami kvality života a trvalo udržateľného rozvoja. Spoločné majú odmietanie spotreby ako zmyslu ľudského bytia a tiež odmietanie stotožňovania kvality života s blahobyťom. Totožnosť možno nájsť aj v komplexnosti záujmu o nemateriálne hodnoty (emocionálne, sociálne, kultúrne, duchovné) a ich prioritizovanie na všetkých úrovniach od globálnej po lokálnu. Líšia sa nazeraním na postavenie životného prostredia, ktoré je v trvalo udržateľnom rozvoji, kým v kvalite je len jedným z indikátorov. Kým základná zhoda panuje v tom, čo kvalita života nie je, nepanuje zhoda v tom, čo kvalita života je. Dôvodom je chápanie samotného života. Postmodernizmus s jeho sprievodnými javmi, akými sú relativizmus, hedonizmus, kult tela a mladosti, odmietanie morálnych hodnôt ho nahradil heslom: „Všetko je

dovolené!“ , zástancovia postmoderného prístupu ku kvalite života vychádzajú z názoru, že nie sme schopní definovať, čo je to život. Na základe toho nie je možné uvádzať hodnotové úsudky o kvalite života, pretože každý jednotlivec preferuje kvalitu života podľa vlastných kritérií. Druhá skupina odmieta morálny relativizmus a kvalitu života chápe ako ne-postmodernú hodnotu. Dôvodom je poznanie, že ľudský život je dôležitejší ako jeho kvalita. Táto skupina sa hlási k hodnotovému systému vychádzajúcemu z judeo-kresťanskej podstaty našej západnej civilizácie (Murgaš, 2007). Z faktu, že kvalita života nemá všeobecne akceptovanú metodológiu následne vyplýva, že nemá ani akceptovanú definíciu.

Johnston (1998, s. 493) chápe kvalitu života ako „stav sociálnej pohody jednotlivca alebo skupiny, vnímaný alebo identifikovaný objektívnymi indikátormi.“ Podľa Popielského (In: Klčovanská, 2005, s. 53) je hodnotou to, čo „človeka priťahuje, obohacuje, usmerňuje, čo vytvára jeho osobu vo všetkých dimenziách, prejavoch a snahách.“ (Dostupné: <http://www.envigogika.cuni.cz>).

Hodnoty kvality života sa menia v dlhých časových obdobiach. V zovšeobecnení vývoja hodnotových orientácii sa konštatuje:

- a) pokles významu hodnotových orientácii všeobecne (pokles váhy otázok po kvalite, obsahu alebo zmysle života)
- b) rast váhy hedonistických, individualisticky až sebecky zameraných hodnotových orientácii
- c) značný pokles váhy altruisticky zameraných hodnotových orientácii, hodnôt spojených so solidaritou (Dostupné: <http://www.envigogika.cuni.cz>)

V súčasnosti možno konštatovať vyhrocovanie chápania kvality života.

Postmodernizmus veľmi silne odmieta aj katolícka cirkev. Tá poukazuje na negatívny dopad postmoderného chápania kvality života a zdravia, ktoré zdôrazňovaním mravného relativizmu, hedonizmu a sekularizmu slúžia „kultúre smrti.“

Buchanan (2004, s. 77) konštatuje: „ Vo veku individua veria ľudia v tento život, nie v ten budúci, v kvalitu života, nie v jeho posvätnosť, nikto nechce počúvať, ako by mal žiť svoj život.“ Autor ďalej identifikuje kľúčové ohrozenia západnej spoločnosti. Patrí k nim predovšetkým vymieranie obyvateľstva, masová imigrácia, ktorá podľa neho navždy zmení charakter Západu a vzostup protizápadnej kultúry, ktorá je nepriateľská k jeho hodnotám a tradícii a ktorá sa stala dominantnou (tamtiež).

Ratzinger (2005, s. 44) poznamenáva: „ Množia sa hlasy filozofov, ako sú Singer, Rorty či Sloterdijk, ktoré nám hovoria, že človek má teraz právo i povinnosť budovať nový

svet na racionálnom základe. Nový svetový poriadok, o ktorého nevyhnutnosti nemožno pochybovať, by mal byť svetovým poriadkom racionality. Potiaľto všetci súhlasia. No čo znamená racionálne? Kritérium racionality sa preberá výlučne zo skúsenosti technickej výroby na vedeckom základe. Racionalita sa chápe v smere funkčnosti, efektívnosti, rastu kvality života.

Využívanie prírody, ktoré je s tým spojené, sa stále viac stáva problémom v dôsledku enviromentálnych škôd, ktoré dosahujú dramatické rozmery. Huxleyho vízie sa môže stať realitou: ľudská bytosť už nesmie byť splodená iracionálne, ale má byť racionálnym produktom. Ale s človekom ako s produktom disponuje človek. Nedokonalé exempláre sa skartujú, aby sa naplánoval a vyprodukoval dokonalý človek. Utrpenie musí zmiznúť, život má byť iba príjemný. Takéto radikálne predstavy sú ešte izolované, alebo mnohými spôsobmi iba naznačované, ale stále väčšmi sa potvrdzuje princíp správania, podľa ktorého je človekovi dovolené robiť všetko, čo robiť dokáže. Možnosť ako taká sa sama osebe stáva dostatočným kritériom. Vo svete ponímanom evolucionisticky je samo osebe evidentné, že nemôžu existovať absolútne hodnoty, niečo, čo je vždy zlé, a niečo, o je vždy dobré, a tak zvažovanie úžitkov predstavuje jedinou cestu na rozlišovanie morálnych noriem [...] V tejto situácii sa ako špecificky európskou javí práve separácia od každej etickej tradície a zameranie sa iba na technickú racionalitu a jej možnosti. No nestane sa svetový poriadok s týmito základmi v skutočnosti utópiou hrôzy?“ (2005, s. 44).

Z aspektu kvality života postmodernizmus odmietame, rovnako ako odmietame vnímať kvalitu života ako postmodernú hodnotu. K vytvoreniu konceptu kvality života viedlo poznanie, že bohatstvo nie je zárukou spokojného života. Postmodernizmus túto záruku vidí v novodobom „zlatom teľati“ zdravia, mladosti a krásy. Že to tak nie je a v čom je záruka spokojného života píše napr. Křivohlavý (2001; 2004; 2007).

Pri hodnotení ne-postmoderného a nerelativistického prístupu ku kvalite života treba konštatovať, že nové pozitívne hodnoty neprináša a zároveň žiadne pozitívne hodnoty neodmieta. Nie je to ani potrebné, veď naša západná civilizácia, vytvorená na príkazoch Desatora (ktoré nie je návodom, ako veriť v Boha, ale ako žiť), gréckej filozofie, rímskeho práva a kresťanskej lásky k blížnemu a slobody človeka, vytvorila najúspešnejšiu civilizáciu v dejinách. Nie dokonalú, tak ako nie je nič dokonalé, čo vytvoril človek. (Dotupné: <http://www.envigogika.cuni.cz>).

V starozákonných časoch Boh oslovoval svoj vyvolený národ „ústami prorokov“. V našich časoch, v ktorých je oslavovaná veda, oslovuje svoje vyvolené ľudstvo ústami (aj) vedcov.

Každá rozumná ľudská bytosť je v morálnom zmysle slobodná. Základom civilizácie je hľadanie a poznávanie pravdy a od tohto princípu by sme sa nemali odchýliť.

Ak postmodernizmus robí z kvality života hodnotovo prázdny pojem a ne-postmodernizmus kvalitu života považuje iba za atribút hodnoty absolútnej, ktorou je život sám, má zmysel sa kvalitou života zaoberať? Sme presvedčení, že áno. Podstatným pre kvalitu života vidíme jej preskriptívne chápanie. V subjektívnej dimenzii kvality života nás vedie ku spokojnosti jednotlivca (člena cirkvi, alebo náboženskej spoločnosti), v objektívnej dimenzii ku spoločnému dobru (v cirkvi, rodine, spoločnosti). Problém kvality života je v podstate problémom hodnôt.

V súčasnosti nejestvuje jednotné stanovisko k obsahu pojmu KŽ a k spôsobu jej merania. KŽ je často definovaná v termínoch subjektívne vnímanej životnej spokojnosti, šťastia, sociálnych vzťahov, fyzického zdravia a psychickej pohody. Zvyčajne sme zvyknutí hovoriť o kvantite, dĺžke života. Ako je to však s kvalitou života? Ak hovoríme o kvalite života, pričom máme na mysli život jednotlivého človeka, Engel a Bergsma(Engel a Bergsma,1988, s. 45) sa vyjadrujú takto: „Osobná (personálna) rovina sa týka každého z nás jednotlivo. Pri stanovení kvality života ide o osobné (subjektívne) hodnotenie. Každý z nás v tejto dimenzii hodnotí sám kvalitu vlastného života. Do hry tak vstupujú osobné hodnoty jednotlivca – jeho predstavy, chápanie, nádeje, očakávania.“ Kvalita života je súbor hodnôt, ktoré sú jedinečné pre každého človeka. Často je táto kvalita však definovaná veľmi negatívne, jednoducho ako absencia riziká ohrozujúce zdravie z prostredia, alebo ako neprítomnosť choroby či zdravotných problémov.

2.1 Kvalita života a faktory, ktoré k nej prispievajú

a) Kvalita života ako multidimenzionálna realita

Nemčeková udáva: (In:Kutnohorská, 2009, s.16),„Kvalita života je svojou povahou multidimenzionálny koncept, zahŕňa mnohé aspekty reflexie životnej reality. Tieto skutočnosti môžu mať pre rôznych ľudí rozdielny význam a stupeň dôležitosti. Pri štúdiu kvality života vznikajú preto otázky, či sú dôležité len objektívne merateľné faktory a ukazovatele a ich rozdiely, alebo vzhľadom na subjektívnu povahu reflexie objektívnych podmienok je potrebné zvážiť aj ich významové a hodnotové aspekty na úrovni individua, skupiny či komunity.“

Uchopenie a definovanie pojmu teda záleží na mnohých faktoroch: na veku, okolnostiach v ktorých človek žije, jeho osobnej rodinnej a životnej histórii, telesnom zdraví,

duševnej pohode, na forme a kvalite vzťahov, na stave spoločnosti, na zmysluplnosti života, na uspokojovaní základných životných, nadstavbových a transcendentných potrieb, ale aj na uspokojení z práce.

Krupa (2009, s. 14) uvádza, že: „Každú z podmienok, alebo z potrieb je možné teda ďalej deliť na ďalšie špecifické podmienky. Niektoré, bez ohľadu na ich primárnosť či sekundárnosť sú univerzálne a prelínajú sa v priebehu celých dejín ľudstva, iné sú kultúrne podmienené, vznikajú v konkrétnom čase a na konkrétnom mieste. Kvalita života je teda multifaktoriálne podmienená, preto môže byť často rozdielna v rovnakom čase v rôznych lokalitách, miestach a regiónoch, štátoch. Skutočnosť, že do procesu nastavenia podmienok pre kvalitný život vstupuje množstvo faktorov naznačuje vysokú komplikovanosť až nemožnosť normatívneho programovania „kvalitného života“ jednotlivcov.

b) Subjektivita a spoločensko-kultúrne podmienené vnímanie „kvality života“

Človek nemôže plnohodnotne existovať a prežiť svoj život mimo spoločnosti a daného kultúrneho prostredia, pretože je stvorenou spoločenskou bytosťou. V kontexte týchto potrieb je človek začlenený do sociálnych väzieb na mikro-mezo-makro úrovni. Všetky tieto oblasti vplývajú na kvalitu život, ktorú menia a pretvárajú pozitívne, alebo negatívne. Osobné spracovanie výsledkov týchto vplyvov je vecou ľudskej subjektivity.

c) Psychologické chápanie dôležitých potrieb človeka

Z hľadiska uspokojovania potrieb je dôležité ich poznanie, poznanie ich hierarchie, závažnosti a aktuálnosti. Všeobecne sa potreby delia na:

- primárne (potreba potravy, tepla, spánku a pod.)
- sekundárne (sociálne, realizačné)

Je potrebné uvedomiť si hranicu zložiek motivácie, ktoré vo svojej štruktúre vytvárajú isté „pozadie“ pôsobenia potrieb a ich uspokojenia a svojím spôsobom sa podieľajú na ich aktuálnosti. Počnúc základnými aktivizujúcimi a regulujúcimi zložkami motivácie môžeme hovoriť o podnetoch, inštinktoch, záujmoch, postojoch, hodnotách, vôli, aspiráciách a pod. (Dostupné: www.gymmt.sk).

Americký psychológ Abraham H. Maslow predstavil filozofiu človeka, ktorá je súčasťou svetového názoru nazývaného „holisticko-dynamický“. Podľa Maslowa (In: Goble, 1970, s. 37) má každý jedinec individuálny systém motívov, ktorý je hierarchicky usporiadaný, pretože niektoré z motívov sú silnejšie než iné a niektoré z tých silných sú najsilnejšie. Maslowových 5 kategórií úrovni potrieb v ich hierarchickom poriadku zahŕňa:

- fyziologické potreby
- potreby bezpečnosti a istoty

- potreby lásky a príslušnosti
- potreby sebaúcty
- potreby seberealizácie

Ľudia sa po celý život usilujú zabezpečiť svoje potreby na všetkých úrovniach. No dominantné potreby na jednej úrovni sa môžu v rôznych obdobiach života líšiť. Maslow vidí ľudí ako bytosti, ktoré ustavične od počatia až po smrť rastú a vyvíjajú sa. Ak sa potreba splní, človek si ju už ďalej neuvedomuje. Potreby sa môžu splniť úplne, čiastočne alebo sa nespĺnia vôbec. Človek sa zvyčajne svojím správaním vytrvalo snaží o splnenie potreby.

d) Holistické chápanie ľudského života podľa Biblie

Skôr, ako sa budem zaoberať biblickou antropológiou v súvislosti s holistickým chápaním ľudského života, musím aspoň krátko definovať samotný holizmus.

Holizmus (pochádza z gréckeho slova τὸ ὅλον – celok) je učenie, ktoré vyzdvihuje prvotnosť celku v pomere k častiam, ako aj nezávislosť celku od častí. (Filosofický slovník, 2002). Granat (In: Encyklopédia katolícka, 1973, s. 164) hovorí, že: „Biblická antropológia je východiskovým prameňom pre teologickú antropológiu. Treba povedať, že SZ ani v jednej z kníh nepodáva antropológickú syntézu, ktorá by stavala na tom, že sú známe širšie pohľady na štruktúru človeka. V hodnotení antropológických činiteľov sa popri určitých predstavách spoločných celému hebrejskému alebo celému semitskému mysleniu objavujú v jednotlivých tradíciách dosť významné rozdiely. Nie sú natoľko ovocím filozofickej reflexie, ako napríklad v gréckej filozofii, ale náboženskej skúsenosti Izraela.“

K najstabilnejším pohľadom patrí presvedčenie o stvorení človeka na „obraz Boží“ (Gn 1,27), čo stanovuje antropológickú koncepciu Biblie. Aj keď je celý človek chápaný ako dielo Božie, niektorým jeho prvkom sa pripisuje špeciálnym spôsobom znak pôvodu od Boha, a tak rozličné schopnosti človeka sú viac alebo menej podrobené jeho činnosti. Základné starozákonné chápanie človeka je holistické. Pokladá sa za jednotu, nedeliteľný psychosomatický celok. Jednotlivé orgány: oživujúci princíp (נְפֶשׁ), duch (רוּחַ), telo (בְּשָׂר), srdce (לֵב), ľadviny, atď. znamenali iba funkcionálne prejavy tohto celku v ohraničenej oblasti činnosti. V každom z nich sa však môže prejaviť celá osoba človeka. Táto schopnosť chápania mnohých a veľmi rozdielnych foriem života znamená jednu z originálnych črt hebrejského spôsobu myslenia.

2. 2 Vplyv religiozity na kvalitu života

„Religiozny rozmer je vzťah medzi náboženstvom a osobnostnými charakteristikami človeka, ktorý je veľmi zložitý. Náboženstvo zásadne formuje osobnosť človeka, ale miera vplyvu je determinovaná mnohými okolnosťami. Náboženstvo je totiž späté s celou históriou života človeka a vždy je aplikované do konkrétnej životnej situácie. Jeho pozitívne funkcie musia vždy zohľadňovať stav človeka, ktorý podľa vlastných možností, vlastnej miery, vlastného rozhodnutia, vlastných skúsenosti a poznatkov určuje intenzitu jeho pôsobenia. Od toho potom závisí, ako náboženstvo pomáha človekovi vo svojom pozitívnom vplyve“ (Šuráb, 2009, s. 55)

Kazateľ musí počítať s tým, že jeho poslucháči nie sú len pozitívne formovaní religiozitou. Môžu sa stretnúť aj s nezdravou religiozitou. Nie všetci poslucháči homílií majú jednoznačne bezproblémový postoj k jednotlivým pravdám viery a k celkovej náboženskej doktríne. Často aj osobné životné skúsenosti a individuálne hodnotenie rozličných javov vo svete má vplyv na intenzitu ich viery. Kazateľ by mal predpokladať, že určité množstvo poslucháčov môže mať rôzne pochybnosti vo viere.

Haddon Robinson (In: Masarik, 2009, s. 67) konštatuje, že „kazateľ musí svojich poslucháčov poznať tak, ako zvesť, ktorú hlása“ ...ak kazateľ nie je schopný uvedomiť si že i jeho poslucháči bývajú na určitej adrese a majú svoje osobné problémy, neprinesú jeho kázne žiadny úžitok.“ Bill Hybels (In: Masarik, 2009, s. 67) upresňuje, že: „poznať poslucháčov vlastne znamená dôverne poznať, ako pracuje myseľ jeho poslucháčov, t.j. pochopiť ich reálne spôsoby rozmyšľania a životné postoje. Musí sa učiť komunikovať s človekom, aký je. Toto poznanie sa potom musí premietiť do myšlienkových postupov kázne. Pre nás to znamená potrebu poznať, ako sa poslucháči subjektívne vyrovnávajú so svojim názorom, na akceptovateľnosť, či neakceptovateľnosť zvesti, výhradami voči kázňovému textu a prípadnými pochybnosťami viery. Pritom s týmito jednotlivými oblasťami nemôže kázeň pracovať len na verbálnej úrovni, lebo prístup k zvesti nie je len racionálnou záležitosťou.

O kresťanskom náboženstve sa až príliš často mylne domnieva, že je náboženstvom, ktoré ponúka len nejaké, podľa niektorých mimoriadne morálne ponaučenia pre život. Isteže, je na tom veľa pravdy. Azda najviac sa v tomto smere pripomína prikázanie lásky, a to aj k nepriateľom. V praktickom živote vidíme mnohé charitatívne diela uskutočňované kresťanmi, a to aj vo svete, kde prevládajú nekresťanské náboženstvá. Ak však sledujeme činy jednotlivcov, nemôžeme v tomto ohľade prehliadnúť ani príslušníkov iných náboženstiev. A každý z takto konajúcich ľudí našiel inšpiráciu pre svoje konanie práve vo

svojom náboženstve. Kristus, od ktorého kresťania majú svoje meno prináša a ponúka okrem morálky i novú kvalitu bytia a to je to nové (Dostupné: <http://www.frantiskani.sk>).

M. Stríženec (2001) konštatuje, že podporný a terapeutický účinok religiozity sa týka zvlášť jej intrinsickej/zvnútornenej orientácie, ktorá významne koreluje s viacerými premennými v oblasti zvládania záťažových situácií, riešenia životných problémov, duševného zdravia, kvality života a pod. Skúmaním vzťahu viery a životnej spokojnosti sa zaoberal aj Křivohlavý a i. (Křivohlavý, 2001).

Skúmanie religiozity na spokojnosť so životom a jej kvalitu (Delbridge a i., 1994) ukázalo, že pri silnejšom náboženskom naplnení boli ľudia spokojnejší so životom. Religiózni ľudia menej závisia od vonkajších okolností (viera v Boha vedie k nezávislosti od vecí). Ukázalo sa, že náboženská viera a jej praktizovanie kladne ovplyvňujú subjektívnu pohodu.

Witter (In: Stríženec, 2001, s. 149) uvádza: „Doterajšie výskumy v tejto oblasti zistili, že obyvatelia z veľkých miest boli menej religiózni. Návštevnosť bohoslužieb najväčšmi pôsobila na vnímanie pohody, čo poukazuje na to, že starší ľudia a tí, ktorí sú aktívni v náboženskej oblasti, majú väčší sklon k telesnému a duševnému zdraviu a vyjadrujú väčšiu spokojnosť so životom.“

Rozlišujeme priame a nepriame účinky kresťanského náboženstva. Priamy účinok spočíva v náboženskom chápaní tela ako „chrámu Ducha svätého“, a z toho vyplývajúcej lepšej starostlivosti o telo a prísnejšieho dodržiavania lekárskeho pokynov. K tomu možno pridať náboženské odmietanie alkoholu, drog, nevhodného sexuálneho správania. Nepriame účinky spočívajú v pôsobení a podpore náboženského spoločenstva, ako aj v sprostredkovanom vplyve duševného zdravia na priebeh fyziologických procesov.

2. 3 Kristus a jeho napĺňovanie potrieb človeka

Príroda i Božie zjavenie prostredníctvom Ducha svätého nám dávajú svedectvo o Božej láske. Náš nebeský Otec je zdrojom života, múdrosti a radosti. Sledujme úchvatné a prekrásne „zázraky“ v prírode. Zamyslíme sa nad ich obdivuhodným „zostrojením“ pre potreby a blaho nielen človeka, ale všetkých živých tvorov. Slniečny jas i dážď, ktoré osviežujú a potešujú zem, vrchy, jazerá – to všetko nám hovorí o Stvoriteľovej láske. Ved' Boh sa dennodenne stará o potreby všetkých ľudí žijúcich na tejto zemi. Výstižné to vyjadrujú slová z Písma: „ Na teba sa upierajú oči všetkých, Ty im dávaš pokrm v pravý čas. Otváraš svoju ruku a ochotne sýtiš všetko, čo žije.“ (Ž 154, 15-16)

O svojom pozemskom poslaní Ježiš povedal: „Duch Pánov je nado mnou, lebo ma pomazal zvestovať chudobným evanjelium a uzdravovať skrúsených srdcom. Poslal ma oznámiť zajatým prepustenie, slepým vrátiť zrak, utláčaných prepustiť.“ (Lk 4, 18)

V každom Jeho skutku sa prejavovala láska, milosrdenstvo a súcitiť. K ľuďom pristupoval so srdcom plným nežného porozumenia. Vzal na seba ľudskú prirodzenosť, aby mohol človekovi pomôcť. Ani tí najchudobnejší a najponíženejší sa nebáli k nemu prísť. Dokonca aj deti cítili jeho príťažlivosť. Čím viac uvažujeme o Božom charaktere a jeho službe vo svetle kríža, tým viac vidíme milosrdenstvo a odpustenie spojené so spravodlivosťou, tým jasnejšie poznávame nekonečné dôkazy dokonalej lásky a nežného súcitu, ktorý prekonáva a prevyšuje aj lásku matky k jej dieťaťu.

Zaujala ma myšlienka, ktorú som náhodou čítala v knihe od J. Ortberga: „Ku kvalitnému životu potrebujeme odvahu.“ (Ortberg, 2008, s. 91). Myšlienka vychádzala z biblického príbehu Petrovho „chodenia po vode.“ Celý príbeh bol ukončený zhrnutím: ak chceme naozaj chodiť po vode, musíme najprv vystúpiť z lode. Máme sklón vyhľadávať pohodlie. Pokúšame sa vybudovať si zvládnuteľný život s určitou istotou a predvídavosťou, aby sme si vytvorili ilúziu, že všetko máme pod kontrolou. Potom „zrazu Boh len tak jemne prejde okolo“ a všetko sa zatrasie. Nie zámerne, ale preto, že základ „bol neistý, nestabilný“.

Ak túžime po zmenách, po niečom „lepšom“ a kvalitnejšom, musíme vystúpiť z pozície, v ktorej sa práve nachádzame, urobiť prvý krok. Je to Kristovo pozvanie, povzbudzovanie a vystretá ruka k novému životu vo viere, k novým plánom a novým „krokom“. Peter v príbehu, ktorý som spomínala na začiatku tejto časti nežiada záruku, ale príležitosť: Pane, rozkáž, nech idem..., nie: nech sa neponorím. Ježiš ponúka príležitosť.

2.3.1 Kristov imperatív pre cirkev (Mt 9,35–38)

- Ježiš uzdravoval „σωμα“ – telo – Mt 4, 23: „Ježiš ...uzdravoval každý neduh a každú chorobu medzi ľuďmi.“ Lk 9,11: „... On (Ježiš) ich prijal, rozprával im o Božom kráľovstve a uzdravoval tých, čo to potrebovali.“
- Ježiš kázal „πνευμα“ – J 6,63: „Duch oživuje, telo nič neosoží! Slová, ktoré som vám povedal, sú Duch a život.“ Duchovná oblasť zahrňujúca aj transcendentno.
- Ježiš učil „ψυχή“ – duševnú oblasť uvažovania, emócií, vôle
- Ježiš je „Immanuel“ Mt 1,23: „...a dajú mu meno Immanuel, čo v preklade znamená: Boh s nami.“ – bol s ľuďmi – sociálna, vzťahová dimenzia

2.4 Ďalšie faktory ovplyvňujúce kvalitu života

- materiálny dostatok jednotlivca – v poslednom desaťročí je na Slovensku badateľný nárast obyvateľov v hmotnej núdzi, ktorý sa odrazil v podiele sociálne odkázaného obyvateľstva a predstavuje takmer jednu desatinu populácie. Napriek tomu na Slovensku existuje výrazná disparita medzi objektívnymi ekonomickými faktami a subjektívnym prežívaním týchto skutočností. Nemáme na mysli len „klasické“ oneskorenie reflexie priaznivých makroekonomických údajov každodenným vedomím a skúsenosťou obyvateľstva.
- zdravie – podľa OSN patrí Slovensko medzi vyspelé krajiny sveta, no celkový zdravotný stav slovenskej populácie sa za posledných desať rokov prakticky vôbec nezlepšil. Slovensko napríklad stále patrí ku krajinám, v ktorých umiera relatívne najviac ľudí na srdcovo-cievne choroby. Zdravotný stav slovenskej populácie nie je len odrazom úrovne a kvality zdravotníckych služieb, ale aj – a to predovšetkým – zodpovednosti občanov za svoj zdravotný stav. Zdravie je síce jednou z najdôležitejších manifestovaných hodnôt, no je zarážajúce ako málo sa venujeme tak prevencii, ako aj liečbe svojich chorôb. Slovensko sa vo všeobecnosti vyznačuje pomerne vysokým výskytom nielen v hore uvedených ochoreniach, ale aj v oblasti nádorových ochorení (Psychologické dimenzie kvality života: www.pulib.sk).
- výkonnosť- udáva pozitívny, alebo negatívny smer v kvalite života
- súkromie – ovplyvňuje výkonnosť, vzťahy, schopnosti a tým aj samotnú kvalitu života
- bezpečnosť – paralyzuje, alebo motivuje
- spoločenská akceptácia – nastavba „dynamickej sily“ u človeka
- emocionálne nasýtenie – zaručuje psychickú vyrovnanosť a následne telesného zdravia

3 TROJROZMERNOSŤ ČLOVEKA

Človek, podobne ako hodiny, je veľmi zložitý celok, pričom to najdôležitejšie a najzložitejšie je vo vnútri. Prežívame bolesť, hlad, smäd, teplo, chlad, pohodlie. Potrebujeme jesť, piť, obliekať sa, spať. Stačia nám tieto potreby? Prežívame city ako radosť, smútok, nadšenie, zamilovanosť, sympatie, ale aj hnev a strach, ktoré patria do nášho duševného rozmeru. Čo z tohto všetkého by sme potrebovali na to, aby sme boli navždy šťastní a už nikdy viac po ničom netúžili?

Hlad, alebo telesná bolesť môže pekne „pokazit“ náš život. Dostatok jedla a telesná pohoda neznamenajú veľa, ak prežívame smútok, sklamanie, strach, alebo hnev. Duchovná prázdnota zase spôsobuje, že všetko po čase začne strácať skutočný význam, zmysel a životné naplnenie. Začíname hľadať, pretože niečo nám chýba, pretože človek potrebuje skutočné spoločenstvo so skutočným a živým Bohom.

Človek je trojrozmerná bytosť, ktorá má svoj biblický pôvod. „A sám Boh pokoja nech vás celých posväťí a pri príchode nášho Pána Ježiša Krista nech zachová vášho neporušeného ducha, dušu i telo bez úhony.“ (1Tes 5,23)

Každý rozmer človeka má svoje vlastné špecifické potreby, ktoré sa menia vo svojom pomere vzhľadom k danej situácii, okolnostiam, prostrediu a iným životným podmienkam. V každej z troch oblastí prežívame niečo iné, jedinečné a inak ako ostatní ľudia. Jednotlivé roviny nemôžu nahrádzať jedna druhú, tak ako nemôžeme liečiť bolesť chrbtice, pohárom vody, aj keď voda je pre človeka životne dôležitá. Pravdepodobne by to nefungovalo. Človek je stvorený na Boží obraz a v tom je jeho hodnota a nesmierna cena.

3.1 Fyzický rozmer života

Telesný rozmer človeka žije z potravy a patria sem inštinkty, zmysly, vegetatívne pochody a iné. Určite sem patrí jeden z najdôležitejších rozmerov, ktorým je telesné zdravie. Latinské príslovie nám potvrdí jeho (zdravie) dôležitosť: Zdravie je jediná hodnota uznaná všetkými. J. Křivohlavý (2001) poukazuje na niektoré spoločné prvky telesného zdravia, ktoré majú vplyv na kvalitu života:

- zdravie je dôležité pre uskutočnenie životných cieľov
- zdravie je dynamický jav: môže sa zlepšovať i zhoršovať
- dobré zdravie je mimoriadne vysokou hodnotou

- zdravie je viac ako fyzické fungovanie
- zdravie úzko súvisí s kvalitou života
- zdravie je predmetom osobnej zodpovednosti každého človeka
- zdravie je vnímané v kontexte komunitného, ekologického ale i politického priestoru

V doterajších štúdiách o vplyve náboženskosti na telesné zdravie sa väčšinou uvádza kladný vzťah medzi úrovňou telesného zdravia a návštevnosťou kostola. Pri výskume 4000 osôb sa u nábožensky aktívnejších ľudí zistil nižší krvný tlak, v inom výskume, kde sa 28 rokov sledovalo vyše 2 500 osôb, sa zistilo, že návštevníci, ktorí častejšie navštevovali kostol, častejšie telesne cvičili, boli pevnejšie a účinnejšie odhodlaní prestať fajčiť, mali nižšiu úmrtnosť. Výskumy ukázali, že u členov rôznych náboženských spoločenstiev je výskyt rakoviny nižší než v celkovej populácii. Výskum 10 000 úradníkov v Izraeli ukázal, že riziko infarktu u nereligióznych mužov bolo štyri až sedemkrát vyššie než u religióznych mužov (Koenig, 1997).

Fyzická povaha človeka najzreteľnejšie vypovedá o jeho „konečnosti.“ Ba čo viac, jeho existencia v ľudskom tele ho stavia proti prirodzenosti božského bytia, teda „ducha“. Podľa biblie Boh stvoril človeka ako telesnú bytosť, vdýchol život do tela, ktoré „ožilo“. Ľudský život je život v tele. Kresťanský život je obnovovaním a potvrdzovaním Božieho obrazu v nás. Boh sa nehanbí vo svojom Synovi Ježišovi stať sa naším bratom. A tak ani my nepovažujeme za potupu byť ľuďmi so všetkým, čo k tomu patrí, veď k tomu nás povolal Boh.

Ježiš nám ukázal, akými nás Boh na počiatku stvoril a do čoho nás pri vykúpení povoláva: do života v tele (bližšie neurčujem a na tomto mieste neriešim akého) a zároveň k poslušnosti Bohu.

3.2 Duševný rozmer života

Slovo "mentalita" je psychologický termín pre to, čo väčšina ľudí pozná pod slovom "duša". Mentalita môže byť považovaná za našu schopnosť myslieť, cítiť, želať si, konať, správať sa, mať vzťah, priať si, chcieť, túžiť, atď., veľmi jedinečným, súkromným, intímnym, neopakovateľne individuálnym spôsobom špecifickým len pre nás. Z tohto opisu mentality či duše je zrejmé, že každá jednotlivá osoba má kvalitatívne a kvantitatívne odlišnú mentalitu, hoci niektoré zrejme podobnosti existujú medzi všetkými z nich. Tieto podobnosti sú však len vonkajšej povahy, čiže sa objavujú len v tom spôsobe, akým vyjadrujeme našu mentalitu či dušu. Naša vlastná skúsenosť mentality a jej vyjadrenie sú dve odlišné veci. Kvalita nášho mentálneho vyjadrovania a vnímania o čomkoľvek bude vždy odlišná od skúsenosti

kohokoľvek iného s tou istou vecou, hoci spôsob, akým to vyjadrujeme, bude v mnohých prípadoch podobný. Nikto sa nemôže cítiť presne tak isto, ako ja alebo niekto iný.

P. D. Francúch (Dostupné: www.gymmt.sk) píše: „Náš duševný život, vo svojej úplnosti a kompletnosti, je výsledkom a následkom nášho duchovného života. Praktizovať zdravý a uspokojivý duševný život nie je možné bez chápania a poznania toho faktu, že duševný život je pokračovaním nášho duchovného života.

Vo všeobecnosti rozlišujeme tri hlavné schopnosti duše: rozum, vôľu a srdce. To, čo ženie človeka dopredu je vôľa, teda schopnosť chcieť. Je slobodná, organizuje náš život a v spolupráci s duchom, dokáže zosúladiť prostriedky s cieľom, činnosť s okolnosťami. Táto spolupráca je praktickou múdrosťou.

Duševný rozmer človeka existuje z kultúry. Patria sem: vôľa, city, alebo emócie, myseľ, umenie, vzdelávanie a iné. Ide o nehmotnú časť človeka, duševné záležitosti, ktoré do určitej miery vieme ovládať, vieme čo a na čo chceme myslieť, môžeme sa rozhodovať, pretože máme vôľu, ale prežívame a vlastníme aj city, ktoré sa ťažšie ovládajú, prípadne môžeme ich ovládať iba nepriamo. Používame ich (duševné vlastnosti) len vnímaním, intuíciou, niečím, čo sa nedá pochopiť, alebo vysvetliť.

Výskum religiozity „zdravej mysle“ v zmysle uzdravujúcej sily náboženstva (W. Jamesova koncepcia) ukázal, že sila presvedčenia (či už vo forme pevnej religiozity, alebo nereligiózneho svetonázoru) súvisí s lepším duševným (aj telesným) zdravím. Skúmanie kvality života z psychologického hľadiska sa v posledných rokoch značne rozvíja. Zakomponovanie religiozity do týchto výskumov, a neskôr aj do teoretických koncepcií prispeje k vernejšiemu obrazu o pôsobení rozličných faktorov na kvalitu života. Pričom J. Szmyd (In: Stráženec, 2001, s. 113) vysvetľuje pojem religiozita (náboženskosť) takto:

„Religiozita znamená osobný a kladný vzťah človeka k náboženstvu (Bohu), zahrňujúci komplex javov, najmä rôzne formy myslenia (dimenzia poznatkov – náboženského presvedčenie), prežívanie (náboženské city) a konania (kult, aktivita zameraná na náboženské spoločenstvá). Zaujíma postoj k náboženským obsahom, ktorý sa prejavuje v individuálnom hodnotovom systéme. Rôzne stránky religiozity sú v mnohostrannom vzájomnom vzťahu s inými charakteristikami osobnosti.“ Religiozitu vymedzuje ako určitú súčasť psychického života, ktorá pozostáva:

- a) z individuálneho náboženského vedomia
- b) zo subjektívneho náboženského prežívania
- c) z náboženskej motivácie a zamerania jednotlivca
- d) zo subjektívnej náboženskej viery a

e) z primeraných foriem správania

3.3 Duchovný rozmer života

„Filozofický pojem mysle prešiel v kresťanskom myslení pozoruhodnou premenou. Z mysle sa stal rozum (lat. ratio, intellectus), ale i srdce (lat. cor, cordis). Pojem srdca pritom lepšie zodpovedá nielen biblickej mentalite, ale aj duchovnej skúsenosti. Význam srdca ako centra duchovného života je celkom zásadný. Veď Duch svätý sa stretáva s človekom na tom „mieste“, kde sa sústreďujú všetky ľudské sily, kde je stred a jadro osobnosti.“ (Špidlík, 2001, s. 68)

Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že duchovnosť nám je cudzia, síce ju máme, ale ju ignorujeme, pretože sme sa totálne sústredili na logiku, alebo argumentáciu. Často je nám cudzie duchovne rozmýšľať. Každá oblasť je úplne špecifická. Jednotlivé roviny nemôžu nahrádzať jedna druhú. Telesná pohoda a blahobyť nedokáže vyvážiť smútok, či strach a radosť s veselosťou nedokážu nahrádzať duchovnú prázdnotu.

Na to, aby sme boli naozaj spokojní a šťastní, je ideálne, aby boli naplnené a uspokojené všetky tri rozmery našej bytosti. Sila zážitkov, ktoré prežívame na jednotlivých rovinách nie je rovnaká. Na duševnej rovine prežívame omnoho silnejšie zážitky, než dokážeme prežívať na telesnej rovine. Podobne na Duchovnej rovine dokážeme prežívať zážitky a skúsenosti, ktoré sú neporovnateľne silnejšie, než to, čo prežívame na rovine telesnej a duševnej.

Keďže duchovná rovina človeka je najhlbšia a najintenzívnejšia, je to práve ona, ktorá rozhoduje o tom, či náš život bude šťastný a spokojný, alebo nie, alebo či iba občas a nakrátko. Pokiaľ teda nie je možné rozvinúť všetky tri roviny, potom je dôležitejšie, aby boli rozvinuté roviny hlbšie a viac vplyvajúce na kvalitu života človeka, kvality duchovné.

Ako na to? "Duchovno" (čiže Boh) je otázka vnútornej skúsenosti, ktorá dáva zmysel životu a naplňa ho. Náboženstvo sa v určitom zmysle javí ako súbor techník a praktík na dosahovanie a vyjadrenie tejto existenciálnej skúsenosti. Duchovná skúsenosť je žiaduci cieľ. Náboženská prax je nástroj, ale nie je cieľ. Bez duchovného základu náboženstvo a jeho skutky nič neznamenajú a sú viac bremenom, než prínosom.

Sme vyvolení v Kristovi, v ktorom sme stotožnení a to nie je možné inak, ako len cez Ducha svätého. Nevyrábajme násilu Ducha svätého, to nie sú pracovné veci. Spirituálny rozmer človeka žije z poznávania Boha. Je ním dôvera, schopnosť nadchnúť sa, úcta, dobroprajná láska, múdrosť, priateľstvo a iné rôzne polohy duchovnosti.

Väčšina z nás má oblasť, ktorej by sme mohli hovoriť „zóna duchovnej pohody.“ Je to oblasť, kde pre nás nie je problém dôverovať Bohu. Keď nás Boh povoláva, aby sme túto zónu prekročili, začneme sa cítiť nervózne a nepohodlne. Radšej by sme za hranice tejto zóny nešli, až kým z nej nebudeme mať lepší pocit. Duchovnú rovinu človeka neovládame, ani ju nemôžeme „nacvičiť“. Ak chceme uctievať Boha a nemáme Ducha svätého, tak to jednoducho nepôjde.

„Ako je sietnica oka styčný bod medzi dvoma svetmi, vonkajším a vnútorným, tak by mal byť v človeku nejaký tajomný bod, cez ktorý vchádza do duše Boh s celým svojím bohatstvom. Týmto bodom je srdce. Srdce je teda styčný bod medzi človekom a Bohom, „miesto“, kde Boží život preniká do ľudského.“ (Špidlík, 2001, s. 73)

Duchovný život nespočíva v konaní. Duchovný život je stav, je to skutočný život, postavený na duchovných základoch a preto naplnený a slobodný. Vonkajšie skutky a vzťahy sú iba prirodzeným dôsledkom tohto vnútorného stavu. Viest' k duchovnej zrelosti neznamená učiť niečo vykonávať, ale učiť niečím byť!

Každá rovina vyžaduje svoju vlastnú metódu rozvoja. Platí to aj o duchovnej rovine: naša schopnosť byť duchovne naplneným, šťastným a spokojným človekom je teda závislá na našej schopnosti cielene rozvíjať aj túto dimenziu našej osobnosti. Za jednu z foriem takéhoto rozvoja považujem bohoslužobnú kázeň. Cieľavedomé rozvíjanie duchovného života je pre kvalitu a krásu nášho života kľúčové.

4 KVALITA ŽIVOTA AKO SEBAREFLEXIA NA

BOHOSLUŽOBNÚ KÁZEŇ

Na človeka vplýva to, čo vidí, počuje, kde žije, s kým sa stretáva. To všetko nás formuje, mení pozitívne, alebo negatívne. Na jednej strane predstavuje kvalita objektívne podmienky na dobrý život a na strane druhej subjektívne prežívanie dobrého života.

Objektívna stránka kvality života je o naplnení sociálnych a kultúrnych potrieb v závislosti od materiálneho dostatku, spoločenskej akceptácie jednotlivca a fyzického zdravia. Subjektívna kvalita života je o dobrom životnom pociťovaní, pohode a spokojnosti s vecami okolo nás. V tejto práci chcem však ukázať na kvalitu života z kresťanského hľadiska.

Boh nás stvoril ako bytosti, ktoré majú všetky predpoklady pre kvalitný a úspešný život na tejto zemi. Nie je správne myslieť si, že nezáleží na tom, ako prežijeme svoj život, aký úžitok, radosť a pomoc máme z počutia kázni, ktoré sú Božím posolstvom. Bohoslužobná kázeň nám môže pomôcť skvalitniť a obohatiť nielen duchovný, ale aj praktický každodenný život.

4.1 Vymedzenie pojmu kvality života

Hlavnými zložkami väčšiny definícií KŽ sú pohoda a spokojnosť. Vzhľadom na nejednoznačnosť a nejasnosť týchto pojmov a vzhľadom na ich časté vzájomné zamieňanie je potrebné bližšie ich špecifikovať a uviesť viaceré ich definície. V prípade existujúcich definícií subjektívnej pohody je kladený dôraz buď na emocionálny aspekt, na kognitívny aspekt, alebo je využívaná kombinácia oboch. Osobnosť je silným a stabilným determinantom subjektívnej pohody.

Kvalita života je viacrozmerový súbor hodnôt života, jedinečný pre každého človeka. (Džuka, 2004). Kvalita života je často definovaná veľmi negatívne, jednoducho ako absencia rizika ohrozujúceho zdravie z prostredia, alebo ako neprítomnosť choroby. Katschnig (In: Frisch, 2006, s. 94) uvádza, že: „Hoci kvalita života môže byť uspokojivá v jednej oblasti, v iných oblastiach môže byť nedostačujúca. Komponenty kvality života sa menia v čase. Subjektívna pohoda, ktorá je silne závislá na aktuálnom emočnom stave, môže rýchlo fluktuovať. Fungovanie v sociálnych rolách sa môže zhoršiť tiež rýchlo, ale obvykle to trvá istý čas. Vonkajšie životné podmienky sa menia v mnohých prípadoch len pomaly.“

Kvalita života je výsledkom súhry medzi sociálnymi, zdravotnými, ekonomickými a ekologickými podmienkami, ktoré ovplyvňujú ľudský a sociálny rozvoj. V súčasnosti existuje viacero konceptov kvality života (Quality of Life = QOL). Do popredia sa dostala najmä praktická rovina kvality života ako meradlo úspešnosti sociálnych oblastí a programov. Pre koncept kvality života je kľúčový pocit pohody, ktorý pramení z telesnej, duševnej a sociálnej vyrovnanosti každého jedinca. Z tohto vyplýva, že kvalita života je daná subjektívnym vnímaním individuálnej životnej reality a sebareflexívnej dimenzie, ktorá je vymedzená fyzickou, psychickou a duchovnou existenciou človeka (Kováč, 2004).

4.2 Kvalita života ako výsledok prijatia svedectva Božieho Slova

Kazateľ napriek svojej snahe, pripravenosti kázania a iným kresťanským možnostiam nemá vo svojej moci získať spätnú väzbu o tom, ako poslucháči prijímajú zvesť slova Božieho.

Prijímanie slova súvisí s mnohými skutočnosťami. Jednu skupinu tvoria záležitosti osobných životných problémov veriacich, a tí selektujú z kázaného Slova len to, čo je pre nich dôležité ad hoc. Ak niekto zápasí so svojimi telesnými bolesťami, sústreďí sa na Božie sľuby, ktoré mu dajú vnútornú silu prekonať utrpenie. Podobne i poslucháči, ktorí čakajú na iné životne dôležité rozhodnutia sa sústreďujú na vnútorné zmocnenie prekonať v Božej sile strach, úzkosti a obavy. Je veľmi ťažké vyhnúť sa jednostrannému zameraniu pri počúvaní Božieho Slova.

Iné problémy s načúvaním majú ľudia plní fyzických síl, sú aktívny a život prijímajú ako priestor pre úplné rozvinutie svojich schopností a k hmotnému zabezpečeniu svojej rodiny. Tí prijímajú zvestované Slovo v súlade s tým, čo je pre nich dôležité, aktuálne a v danej chvíli potrebné. Môžeme povedať, že kvalita života veriacich vždy súvisí i s tým, ako prijímajú kázané Božie Slovo v súvislosti so svojim v danej chvíli prežívaným vnútorným stavom.

Správne načúvanie Božieho Slova a jeho uvádzanie do praktického kresťanského života formuje podľa Liguša (2009) kvalitu duchovného života cirkvi. Ide tu o pôsobenie Ducha Svätého na veriacich, ktorý si ich postupne podmaňuje a zmocňuje ich k novému životu.

Všetko nové v ľudskom živote pochádza z Božieho Slova, ktoré pôsobí na ľudskú prirodzenosť skrze Ducha Svätého. Všetky tieto prejavy sú životnými hodnotami, bez ktorých ľudia nemôžu žiť spokojne a keď ich nemajú cítia sa nešťastní. Nový život je skutočnosť

viery, ktorá sa dá formovať skrytým pôsobením Ducha Svätého, takže časom získava moc nad porušenou ľudskou prirodzenosťou. Duchovná láska, sebaovládanie, miernosť, láskavosť, dobrotivosť a iné sa nedajú prikázať. V ľudskom srdci to môže vytvoriť len Pán Boh skrze Ducha svätého.

Keďže všetko nové v ľudskom živote je z Boha, znamená to, že kvalita nového života je Boží dar, nie etické úsilie. Nový život v cirkvi neznamena formovať druhého človeka na svoj obraz, podľa svojich predstáv, ale ide o podobu Ježiša Krista, ktorú formuje vo veriacich Duch svätý a je to život, ktorý bude mať svoju nekonečnú cenu aj v eschatologickej budúcnosti (Gal 5,23).

5 ANALÝZA KÁZNI ZAMERANÁ NA OTÁZKY KVALITY ŽIVOTA

V predchádzajúcich kapitolách sme sa zaoberali východiskami pre analýzu bohoslužobných kázni zameraných na kvalitu života. Otázky kvality života sme zatriedili do troch hlavných skupín s ohľadom na trojrozmernosť človeka: telesnú, duševnú a duchovnú oblasť analýzy.

V tejto kapitole predložíme výsledky nášho skúmania, ktoré sa opierajú o analýzu vzorky 50 kázni, ktoré odzneli v zbore Cirkvi adventistov siedmeho dňa v Banskej Bystrici v priebehu rokov 2008 a 2009. Kázňový materiál sme prevzali od 11 kazateľov z povolania a troch laický kázucich vysvätených biblických pracovníkov.

V záujme prehľadnosti budeme jednotlivé kázne označovať ako k1, k2, k3 atď. a rôznych kázucich spôsobom K1, K2, K3 (kazatelia z povolania) a L1, L2 (laickí kázuci). Uvedomujeme si, že hranice medzi jednotlivými druhmi kvality života nie sú pevné, ale môžu sa vzájomne prekrývať a nadväzovať na seba. Bude však rovnako zaujímavé pozorovať rozdiely, ktoré vznikajú, vzťahy a subjektívne väzby, ktoré nám pomáhajú vidieť širšie pole zdrojov a ich naplnenie.

5.1 Predmet analýzy

Predmetom mojej analýzy sú kvalitatívne činitele života, ktoré sa nachádzajú v bohoslužobnej kázni a ich dopad na kvalitu života v cirkevnom spoločenstve veriacich ľudí.

5.2 Cieľ analýzy

Cieľom analýzy je zistiť, v akej miere je zastúpená kvalitatívna zložka v bohoslužobnej kázni. Táto analýza má priniesť nový pohľad na obsah kázne v súvislosti s potrebami človeka a vzhľadom na prostredie, v ktorom žije a prejavuje sa. Analýza sa sústreďuje na spôsob prípravy kázne a frekvenciu spolupráce v špecifických problémoch a potrebách cirkevného zboru.

5.3 Pracovná hypotéza

Formy i obsah kázaní v zboroch CASD v SR majú prispievať k všestrannému skvalitneniu života členov cirkvi. Obsah kázaní s určitým omeškaním (čo musíme sebakriticky dodať) tiež reflektuje potreby a problémy spoločnosti a tým aj prispieva k obohateniu života nepokrstených detí, mladých ľudí a návštevníkov cirkvi. Cirkev podporuje kvalitu života ľudí celou radou špecifických zdravotných prednášok, osvetových kázaní zameraných na rodinu, medziľudské vzťahy a komunikáciu nielen v cirkevnom, ale aj sekulárnom prostredí spoločnosti. Týmto spôsobom priamo i nepriamo pozitívne ovplyvňuje i jej morálne hodnoty. Plniac tak Ježišovo: Ste svetlom sveta a soľou zeme (Mt 5,14)

5.4 Metódy analýzy kázni

Práca analýzy kázni bude pozostávať z dvoch častí. V prvej časti bola spracovaná analýza problematiky štúdiom odbornej literatúry a v druhej bola výskumná časť realizovaná overovaním hypotézy a teoretickej časti na vybranej vzorke bohoslužobných kázni metódou analýzy textu. Spracovanie výsledkov sa uskutočnilo pomocou kvalitatívnej analýzy (percentuálne výpočty, súčty, tabuľky, grafy), hodnotiacej kvantitatívnej analýzy (analýza, syntéza, porovnávanie, dedukcia, abstrakcia) a metódou sumarizácie informácií.

5.5 Frekvencia výskytu KŽ v bohoslužobnej kázni

Pre naše potreby uvádzam len vyššie (VH) a nižšie hodnoty (NH) frekvencie výskytu KF (kvalitatívne faktory, alebo kvalita života - KŽ) v súčte a v percentách. Zistili sme (T1), že najvyššie percento KŽ zastupuje duchovná oblasť kvality a to v 98 %. Absencia ukazovateľov KŽ sa ukázala v oblasti TKŽ v 76 % a v DšKŽ v hodnote 68 %. Z nášho hľadiska (náboženského) je výsledok tejto analýzy veľmi pozitívny, pretože prvoradou úlohou bohoslužobnej kázne je prinášať poslucháčom duchovné poslanstvo, ktoré má byť obsahom Božej zvesti. Na druhej strane ak chceme dosiahnuť vyváženosť kvality kresťanského života, musíme predpokladať túto vyváženosť aj v samotnom kázňovom poslanstve. Nízke percento predovšetkým v duševnej oblasti kvality života svedčí o tom, že z celkového počtu kázucich až 34 kázni neobsahovalo túto kvalitu života, čo je viac ako polovica.

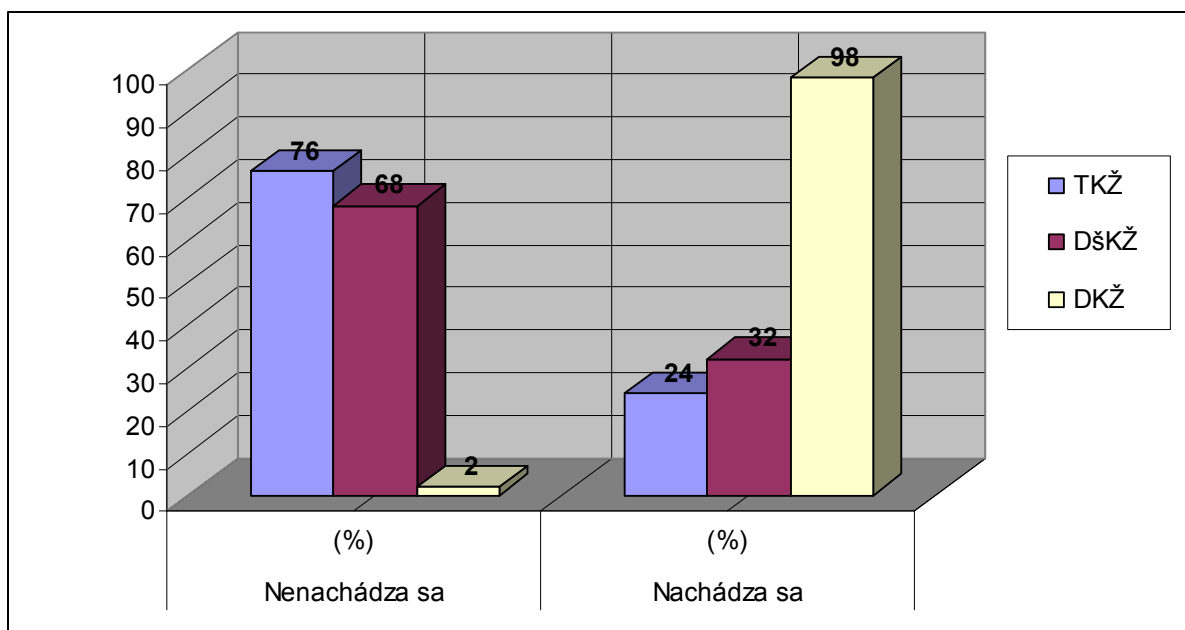
T 1: Frekvencia výskytu KŽ

KŽ	Nenachádza sa (počet)	Nenachádza sa (%)	Nachádza sa (počet)	Nachádza sa (%)
TKŽ	38	76	12	24
DšKŽ	34	68	16	32
DKŽ	1	2	49	98

5.5.1 Percentuálne porovnanie výskytu kvalitatívnych hodnôt života

Pre lepšiu vizuálnu prehľadnosť uvádzam aj percentuálnu grafovú analýzu (Graf 1), ktorá potvrdzuje nevyrovnanosť rozloženia kvalitatívnych hodnôt v bohoslužobnej kázni. Kým DKŽ je zastúpená v 98%, TKŽ a DšKŽ vykazujú znaky malého, až nepatrného zastúpenia v kázni (TKŽ 24%; DšKŽ 32%), čo je z náboženského hľadiska pochopiteľné (keďže sa kazatelia vo svojich kázňach sústreďujú na KŽ v duchovnej oblasti), ale nie uspokojivé. Ďalšie hľadiská v súvislosti s týmto výsledkom analýzy uvediem v závere tejto kapitoly.

Graf:1 Percentuálne porovnanie výskytu KŽ

5.6 Telesná kvalita života

Telesnou, alebo fyzickou kvalitou života zvyčajne rozumieme predovšetkým telesné zdravie. V rámci zisťovania stavu objektívnej kvality života sa však uplatňujú indikátory nielen z oblasti zdravia, ale aj z oblasti vzdelania, bezpečnosti, ekonomickej spravodlivosti.

Subjektívna kvalita telesného života je aj o dobrom životnom pociťovaní, pohode a spokojnosti s vecami okolo nás.

Nasledujúca analýza TKŽ bola zameraná na jednotlivé časti bohoslužobnej kázne v „tradičnom“ delení, ako ho prezentujú kazatelia ako autori tejto vzorky kázni – úvod, výkladová časť - VČ (obsah kázne), aplikácia, záver. Zistili sme (T2), že (kým duchovná oblasť je takmer vyrovnaná a zastúpená v každej časti kázne, okrem jednej – K6/k2, bližšie uvádzam v T6), oblasť TKŽ z počtu 12 kázni (24%) v celkovom súbore kázni má iba dve kázne zamerané na oblasť TKŽ. V ostatných kázňach v počte 38 sa TKŽ vôbec nenachádza.

Z výsledku tejto analýzy TKŽ vyplýva, že táto kvalita života ešte nemá dostatočné miesto v kázňovom texte. Kazatelia nevidia potrebu hovoriť aj z tejto oblasti KŽ a to napriek tomu, že život Ježiša Krista je svedectvom všestrannej starostlivosti o človeka aj v oblasti telesných potrieb – stará sa o odpočinok svojich učeníkov, ktorí boli unavení misijnou prácou, nasýtenie päť tisícového zástupu, pomoc pre vdovu zo Sarepty, dokonca aj po svojom zmŕtvychvstaní mu záležalo na jeho učeníkoch a ponúka im pokrm (rybu a chlieb), ktorý im sám pripravil (Mk 6,31; Mr 6, 41-44; Lk 4,26; J 21, 12). Biblia nám dáva uistenie o potrebe starať sa aj o telesné požiadavky človeka.

T 2: Miesto výskytu TKŽ v kázni

Kázeň	Téma TKŽ	Úvod	VČ	Aplikácia	Záver
K3/k2	Finančné dary pre zbor		x	x	X
K7/k2	Materiálne hodnoty, zmysel a motivácia		x		
K9/k3	Práca – zamestnanie		x		
K10/k4	Hlad, chudoba		x	x	
K11/k5	Pracovné prostriedky			x	
K20/k7	Starostlivosť o telo - chrám Ducha			x	
K25/k10	Materiálny dostatok, desiatky	x	x	x	X
K26/k11	Konzumný životný štýl		x	X	
K34/k16	Fyzické zdravie		x	X	

Kázeň	Téma TKŽ	Úvod	VČ	Aplikácia	Záver
K42/k11	Každodenné napĺňanie materiálnych potrieb		x	X	
K44/k3	Hospodárenie a kríza	x	x	x	X
K 50/k7	Materiálne potreby rodiny		x		

V závere uvádzame štatistický súčet frekvencie výskytu samotnej témy TKŽ v kázni a jej miesto zastúpenia v percentách z počtu reálneho výskytu. Zistili sme, že z počtu 12 kázni sa len 33,5 % (čo je menej ako polovica z reálneho počtu kázni) nachádza v primárnom zastúpení samotného kázania, ale v sekundárnej forme sa nachádza až 66,5 % TKŽ v kázňovom texte, čo je viac ako polovica z reálneho počtu kázni (T3). Konštatujeme, že tento stav nie je uspokojivý, ale zároveň ani zanedbateľný. Tento výsledok analýzy je výzvou na zamyslenie a hľadanie možností pre nové chápanie potreby TKŽ, ktorá rovnako ako ostatné kvalitatívne hodnoty (DKŽ, DŠKŽ) je súčasťou vyváženého kresťanského života v zmysle holistického prístupu.

T 3: Miera výskytu TKŽ v kázni

Kázeň	Primárny výskyt	Sekundárny výskyt
K25/k10	X	
K50/k7		x
K44/k3	X	
K42/k11		x
K34/k16	X	
K26/k11		x
K20/k7		x
K11/k5		x
K10/k4		x
K9/k3	X	
K7/k2		x
K3/k2		
Súčet	4	8
Spolu v	33,5	66,5

%		
---	--	--

5.7 Duševná kvalita života

V tejto časti sme postupovali rovnakým spôsobom, ako v predošlej časti. Hľadali sme konkrétne kvalitatívne faktory duševnej oblasti kvality života v kázni. Zistili sme, že jednotlivé témy, ktoré kazatelia použili vo svojich kázňach sa týkali hlavne duševno-psychických vlastností, ako sú hnev, strach, ľútosť, závisť a duševné pocity, ktoré sa týkali ľudských potrieb z oblasti psychológie (T4). Vychádzali sme z počtu 13 kázni, ktoré sa zaoberali témou DŠKŽ. Primárny výskyt témy DŠKŽ bol zastúpený v 23% v počte troch kázni, čo je menej ako polovica z reálneho výskytu a v sekundárnom výskyte v počte 10 kázni, čo znamená 77% výskytu (T5). Pri analýze tejto kvalitatívnej zložky bohoslužobnej kázne sme si uvedomili, že nie je možné stanoviť presné hranice medzi duševnou a duchovnou kvalitou života, pretože v niektorých prípadoch sa tieto kvalitatívne hodnoty prelínajú, alebo majú paralelný priebeh. A preto si výsledky analýzy nenárokujú konečnú platnosť, ale snažia sa naznačiť momentálny stav v bohoslužobnom kázaní v CASD. Napriek tomu odhaľujú potrebu zamyslieť sa nad výsledkami DŠKŽ.

Napriek tomu, že SZ názor na dušu ako takú (nepíšem o duševných vlastnostiach) nie je jednotný a líši sa aj od názorov gréckej filozofie a samozrejme aj od NZ názoru a pohľadu, biblia predsa naznačuje aj v súvislosti s Kristom pohľad na prítomnosť duševných vlastností, keď Ježiš hovorí: „Moja duša je smutná až na smrť. Zostaňte tu a bedlite so mnou.“ (Mt 26,38) Táto téma si žiada väčší priestor a podstatne zodpovednejšie bádanie, preto by bolo nesprávne a nezodpovedné viacej sa zaoberať na tomto mieste a v tejto práci (táto téma nie je primárnou témou mojej diplomovej práce) touto problematikou. DŠKŽ však v každom prípade patrí do života každého kresťana a preto je dôležité a potrebné venovať sa v budúcnosti aj tejto kvalitatívnej hodnote pozornosť a hľadať spôsoby a možnosti chápania a prijatia DŠK do koncepcie vyváženého kresťanského života.

T 4: Miesto výskytu DŠKŽ v bohoslužobnej kázni

Kázeň	Téma DŠKŽ	Úvod	VČ	Aplikácia	Záver
K1/k1	Duševné vlastnosti	x	x	x	X
K3/k2	Lakomstvo		x		
K5/k2	Pocity ako ľudské potreby		x	x	
K7/k2	Hnev, strach			x	

Kázeň	Téma DŠKŽ	Úvod	VČ	Aplikácia	Záver
K9/k3	Závisť			x	
K11/k5	Mysel' – cvičenie		x		
K14/k5	Negatívne pocity		x		
K20/k7	Svedomie – meradlo konania		x		
K28/k12	Ľútosť		x		
K34/k16	Vonkajší psychický tlak			x	
K37/k15	Pesimizmus			x	
K39/k16	Odvaha robiť inak		x		
K45/k17	Strach	x	x	x	

T5 nám ukázala mieru výskytu DŠK v samotnej bohoslužobnej kázni. Primárny výskyt je veľmi nízky, čo sa prirodzene dalo očakávať vzhľadom na špecifickú a málo prezentovanú KŽ. Analýza ukázala len 23 % výskyt z reálneho počtu 13 kázni. Je ťažké posudzovať, do akej miery sú tieto výsledky alarmujúce, alebo uspokojivé. Avšak pozitívnym momentom z týchto výsledkov je možnosť a priestor na znovu prehodnotenie miesta tejto KŽ v kresťanskej bohoslužobnej kázni.

T 5: Miera výskytu DŠKŽ v kázni

Kázeň	Primárny výskyt	Sekundárny výskyt
K1/k1	X	
K3/k2		X
K5/k2		X
K7/k2		X
K9/k3		X
K11/k5		X
K14/k5		X
K20/k7		X
K28/k12		X
K34/k16		X
K37/k15		X
K39/k16	X	

Kázeň	Primárny výskyt	Sekundárny výskyt
K45/k17	X	
Súčet	3	10
Spolu v %	23	77

5.8 Duchovná kvalita života

V poslednej etape analýzy vzorky kázni sme sledovali duchovnú kvalitu v jednotlivých častiach kázne a zistili sme, že v siedmych kázňach bola duchovná kvalita samotnou témou kázne a nachádzala sa v každej časti homílie. Neprítomnosť DK vykazovali len časti úvodu v počte 13 z celkového súčtu 49 kázni a v menšej miere to bola časť záveru. V ostatných častiach mala DK pomerne dobré zastúpenie. Tematickým delením DK, ktorá bola prezentovaná v kázňach sme ukázali reálny obraz o frekvencii biblicko-duchovných tém, ktoré sa pre kazateľov stali duchovnou inšpiráciou pri tvorbe kázňového textu. Najvýraznejšie postavenie v kázni mala téma viery, v počte 15, čo je 30% z celkového súčtu. Témy „služba“ a „modlitba“ mali rovnaké hodnotové postavenie – 10, teda 20% (T8).

Ďalej sme zistili, že primárne postavenie DKŽ v kázni patrí súčtu kázni 7, čo je 14 %, v sekundárnej forme sa nachádza 31 kázni (63%) – T9.

T6: Miesto výskytu DKŽ v bohoslužobnej kázni

Kázeň	Téma DKŽ	Úvod	VČ	Aplikácia	Záver
K1/k1	Kresťanská jednota		x	x	
K2/k2	Na moju pamiatku		x		
K3/k2	Ananiáš a Zafira		x		
K4/k2	Byť priateľom			x	
K5/k2	Život v spoločenstve		x		
K7/k2	Aký je motív tvojho života		x		
K8/k2	Anna – žena, ktorá verila v modlitbu				X
K9/k3	Studne		x	x	X
K10/k4	„Príď Pane Ježišu“		x		X
K11/k5	Boh chce byť tvojim priateľom		x	x	X
K12/k5	Bez Boha na to nemáme		x	x	X

Kázeň	Téma DKŽ	Úvod	VČ	Aplikácia	Záver
K13/k5	Neboj sa, len ver!		x		
K14/k5	Rozvíjanie tvojho priateľstva s Bohom		x	x	
K15/k5	Boh túži po vzťahu lásky		x	x	
K16/k6	Ábel, HeBeL		x	x	X
K17/k5	Služobník na Boží spôsob				X
K18/k5	Keď menej znamená viac	x	x	x	X
K19/k3	Vinič a ovocie				X
K20/k7	Zodpovednosť za druhých	x	x	x	X
K21/k8	Generačný problém		x	x	
K22/k8	Dar Ducha				
K23/k8	Duchovné oživenie		x		
K24/9	Proste, hľadajte, klopte	x	x	x	
K25/k10	Dvaja králi a Abram	x	x	x	
K26/k11	Prichádzajúca realita, alebo vzdáľujúci sen		x	x	
K27/k11	Naša tvár		x	x	
K28/k12	Uzdravenie trpiacej ženy		x	x	
K29/k13	Tajomstvo šťastia		x	x	
K30/k13	Modlitebné skúsenosti a dom modlitby	x	x	x	X
K31/k14	Naše rozhodnutia		x	x	X
K32/k11	Pokora – liek nášho sebecka	x	x	x	X
K33/k14	Pán Boh má rád aj služobníkov	x	x	x	X
K34/k16	Slepý ukazuje cestu	x		x	X
K35/k14	Nový začiatok		x		X
K36/k1	Vzťahy a pravidlá	x	x	x	X
K37/k15	Boh tretieho dňa	x		x	X
K38/k14	Hľadanie				X
K39/k16	Na tvoje slovo				X
K40/k11	Poznať a konať		x		X
K41/k11	Vaše neprávosti sa stali hrádzou	x	x	x	

Kázeň	Téma DKŽ	Úvod	VČ	Aplikácia	Záver
K42/k11	Zázraky		x	x	
K43/k6	Pravidlá a následky		x	x	
K44/k3	Hospodárenie a kríza	x		x	
K45/k17	Dedičstvo		x		
K46/k18	Prvá pomoc v tme		x	x	
K47/k1	Duch a litera		x		
K48/k15	Zázrak pre učeníkov	x	x		X
K49/k15	Jairus a problém so zázrakmi		x		
K50/k7	Mužovia milujte svoje ženy	x	x		X

T7 prináša širokú škálu v duchovnej oblasti kvality života, tak ako ju zachytili kazatelia v našej skúmanej vzorke kázni. Bolo preto nevyhnutné podeliť túto DKŽ do dvoch skupín, aby sme mali prehľadnejšie zobrazené reálne výsledky analýzy. Prvá skupina nám zobrazuje výsledky do hodnoty nižšej ako 5 v zmysle súčtu a ukázala nám, že také závažne duchovné témy ako sú: spasenie, Božie vedenie, pobožnosť, druhý príchod Ježiša Krista, ale aj veľmi praktická téma o radosti mali len slabé zastúpenie v počte jednej kázne. Príčiny takéhoto stavu je možné hľadať v rôznych úrovniach – rozsah tém DKŽ je široký a rôznorodý a preto táto vzorka nemusí byť objektívnym ukazovateľom reálnej skutočnosti.

Ďalšou možnosťou, ktorá by mohla mať vplyv na výsledok analýzy je aj osobný prístup kazateľa k duchovným témam pri ich výbere (kazatelia si môžu zámerne vyberať témy, ktoré nie sú také časté, známe, alebo jasné v danom kresťanskom spoločenstve), kazatelia vychádzajú zo špecifických potrieb poslucháčov pri svojom výbere tém, kazatelia zvažujú svoje možnosti a rozsah vedomosti pri hľadaní kázňového textu, atď. Dôvodov je oveľa viac, ale nie je mojim zámerom hľadať ďalšie dôvody pre odôvodnenie (zistených) výsledkov analýzy. Je potrebné zvážiť, do akej miery sú tieto výsledky objektívne prijateľné ako nedostatočné, alebo výsledky nemusia ukazovať na negatívnu skutočnosť v súvislosti s obsahom kázne.

T7: Tematické delenie výskytu DKŽ podľa kvantity – hodnoty nižšie ako 5 (súčet)

Téma	Súčet
Duchovná potrava	2
Odpustenie	4
Duchovný rast	3
Duchovný zmysel života	1
Pokoj Boží	4
Božie vedenie	1
Božie slovo	2
Znovuzrodenie	3
Vykúpenie	1
Poslušnosť	2
Nádej	3
Pokánie	4
Odvzdanie	4
Posvätenie	2
Milosť	2
Duchovné oživenie	2
Pobožnosť	1
Druhý príchod Ježiša Krista	1
Radosť	1
Poznanie hriechu	2
Život podľa Božej vôle	1
Božie požehnanie	3
Úcta pre Bohom	2
Skúsenosť s Bohom	4
Vernosť	1
Spasenie	1

Tabuľka č. 8 nám ukazuje na hodnoty, ktoré sa zistili analýzou a boli vyššie ako súčet 5. Najvyššiu hodnotu dosiahli témy: služba, modlitba a viera, ktorá bola v zastúpení až 30 %

z reálneho počtu 49 kázni. Zostávajúce témy sa vyskytli v prevažne vyrovnanej úrovni výsledkov. Zistili sme, že obľúbenou témou kázania pre kazateľov sa stala biblická téma viery. Je potrebné zaujať stanovisko aj k týmto výsledkom a zistiť do akej miery je tento stav pozitívny, aké dôvody viedli kazateľov k výberu témy. Uvedomujeme si, že nie je možné na tomto mieste vyriešiť všetky pozitívne aj negatívne dôsledky analýzy. Výsledky nám však môžu pomôcť k vzájomnej komunikácii medzi kazateľmi a sledovaniu motivácie pri výbere témy kázania, hľadaniu impulzov, ktoré ovplyvňujú kazateľov pri ich rozhodovaní sa pre hľadanie témy kázania.

T8: Tematické delenie výskytu DKŽ podľa kvantity – hodnoty vyššie ako 5 (súčet)

Téma	Súčet	Hodnota súčtu v %
Nový život, nové stvorenie	5	10
Služba	10	20
Modlitba	10	20
Viera	15	30
Pokora	7	14
Láska	5	10

Záverečná časť analýzy kázni (T9) patrila vyhodnoteniu DKŽ v zmysle výskytu postavenia a miesta v bohoslužobnej kázni. Zistili sme, že v primárnom postavení sa z celkového reálneho počtu 49 kázni nachádzalo 14 %. Zostávajúcu časť tvorili kázne v sekundárnom postavení (63 %). Zhodnotili sme, že táto analýza nepriniesla uspokojivé výsledky. Za jednu z príčin považujeme fakt, že síce na jednej strane až 98% DKŽ z celkového počtu nachádza v bohoslužobnej kázni, ale len malé (vzhľadom na celkový výskyt) percento (14%) sa nachádza v primárnom postavení v samotnej kázni. Zdá sa, že aj keď kazatelia sa rozhodli pre tému duchovnej kvality, používajú ju len viac-menej vo vedľajšom postavení kázania. Je dôvod myslieť si, že kazatelia majú problém „udržania“ si vybranej témy, alebo pripravenú tému nerozoberajú do myšlienkovvej „hlbky.“ Toto hodnotenie vychádza z objektívno-subjektívnej kritiky a nevyhradzuje si právo konečnej platnosti. Hlbšia analýza by však mohla priniesť nové poznatky do oblasti homiletickej problematiky v CASD a tým aj zvýšenia kvality kázania.

T9: Frekvencia výskytu DKŽ v kázni

Kázeň	Primárny výskyt	Sekundárny výskyt
K1/k1		X
K2/k2		X
K3/k2		X
K4/k2		X
K5/k2		X
K7/k2		X
K8/k2		X
K9/k3		X
K10/k4		X
K11/k5		X
K12/k5		X
K13/k5		X
K14/k5		X
K15/k5		X
K16/k6		X
K17/k5		X
K18/k5	X	
K30/k13	X	
K31/k14		X
K32/k11	X	
K33/k14	X	
K34/k16	X	
K35/k14		X
K36/k1	X	
K37/k15	X	
K38/k14		X
K39/k16		X
K40/k11		X
K41/k11		X

Kázeň	Primárny výskyt	Sekundárny výskyt
K42/k11		X
K43/k6		X
K44/k3		X
K45/k17		X
K46/k18		X
K47/k1		X
K48/k15		X
K49/k15		X
K50/k7		X
Spolu	7	31
Súčet v %	14	63

5.9 Zhrnutie výsledkov analýzy a podnety pre bohoslužobné kázania

Analýza ukázala na veľmi malý výskyt duchovných KŽ v oblastiach: Božie vedenie, duchovný rast a duchovný zmysel života. V závažnej téme vykúpenia sa výskyt týkal len 1 kázne a v takom istom zastúpení sa nachádzali aj témy: pobožnosť, druhý príchod Ježiša Krista, alebo téma radosti, vernosti a dokonca spasenia. Za povšimnutie stojí oblasť témy druhého príchodu Ježiša Krista. Cirkev, ktorá vyrástla na historických základoch očakávania príchodu Ježiša Krista a nesie túto veľkolepú udalosť v samotnom nadpise svojho cirkevného spoločenstva hovorí a káže na túto tému v najnižšom percentuálnom výskyte (1 kázeň). Myslím, že aj toto poznanie je výstražným svedectvom toho, ako chápeme závažnosť, alebo zodpovednosť k spomínanej konečnej udalosti príchodu Ježiša Krista.

Na základe analýzy kvalitatívnych požiadaviek uplatnených pri ich predkladaní si dovoľíme predložiť podnety pre ďalšie kázanie Božieho slova v cirkevnom zbore CASD v SR. Veríme, že tieto podnety budú stimulujúce aj pre bohoslužobnú prax v iných cirkevných zboroch.

- Ukazuje sa potreba vyššej vzdelanosti kazateľov v oblasti psychológie, sociológie a iných súvisiacich vedných odborov ako nevyhnutná reakcia na nové životné situácie – zmena spoločnosti v ekonomickom systéme, sociálnom zabezpečení, zmena v pracovno-právnej oblasti, v politickej situácii...

- Pri výbere podnetov pre KŽ je potrebné venovať viacej pozornosti výberu nielen v duchovnej kvalite života, ale aj TKŽ a DšKŽ, v holistickom zmysle chápania človeka. V skúmanej vzorke totiž vysoko prevažovala DKŽ, čo je pochopiteľné, ale v zmysle tejto diplomovej práce nevyvážené a nespĺňajúce podmienky potreby kvality života v jeho celistvosti.
- Prieskum ukázal, že kazatelia v dotazníku síce prejavili ochotu a nutnosť kázať o TKŽ, čo sa potvrdilo 78 percentami, podobne aj téma emocionálnej kvality života vykazovala 71 % hodnotu. Avšak samotná analýza kázania ukázala opak – najnižšiu hodnotu v oboch oblastiach. Nechceme tento záver skúmania zovšeobecniť, pretože hodnotená vzorka je len časťou skutočného množstva kázni, no je potrebné skonštatovať, že prax je mnohokrát iná, ako rozhodnutie.
- Vychovávať a robiť cirkevnú osvetu v potrebe zlepšovania kvality telesného zdravia. Zdravie, ktoré je nevyhnutným predpokladom pre kvalitu života ovplyvňuje aj ostatné zložky kvality. Vnímanie duchovných náboženských hodnôt je ovplyvnené aj fyzickou kvalitou a pohodou.
- Téma kázania by mala vychádzať z konkrétnych a dnešných potrieb človeka vzhľadom na primeraný vek, pohlavie, sociálne prostredie počúvajúcich, ale aj vzhľadom na ich religiozitu. Obsiahnuť a priniesť posolstvo Božieho slova všetkým, ktorí prichádzajú na bohoslužbu.
- Cielene sledovať a motivovať k túžbe po zmene kvality života vo všetkých oblastiach.
- S poukázaním na problém poskytnúť a hľadať riešenie a spôsoby zmeny.
- Zistili sme, že v rámci SR sa vyskytuje nedostatok odbornej literatúry z oblasti homiletiky. Je nevyhnutné iniciovať kompetentné inštitúcie o vydanie odborných publikácií v tejto oblasti.
- Reflektovať na prítomnosť rôznych typov poslucháčov v cirkevnom zhromaždení, osloviť aj sekulárneho človeka.
- Ponúkať v kázňach reálne alternatívy KŽ a dopriať ľuďom čas na rozhodnutie.

6 PROJEKT PRIESKUMU

6.1 Predmet prieskumu

Predmetom môjho výskumu je homiletická (kazateľská) služba v cirkvi a jej dopad na kvalitu života v zbore a následné pôsobenie v pluralitnej spoločnosti.

6.2 Cieľ prieskumu

Cieľom výskumu je analyzovať prístup (odborný, aj neodborný) kazateľov pri príprave kázni a frekvenciu možnosti spolupráce v špecifických problémoch a potrebách členov cirkvi.

6.3 Úlohy prieskumu

Úlohou výskumu je:

- zistiť, ktoré oblasti kvality života kazatelia vo svojich kázňach najviac preferujú
- zistiť, aký priestor v kázni majú potreby telesného zdravia, emocionálneho zdravia a holistického prístupu k zdraviu
- zistiť, ako je prezentovaný pozitívny postoj k budúcnosti v bohoslužobnej kázni
- zistiť mieru zastúpenia v oblasti sebahodnoteni, sebaakceptácie, sebadôvery a sebaaktualizácie
- zistiť najčastejší spôsob zastúpenia sociálnych vzťahov, sociálnej a ekonomickej pomoci v zborovej kázni
- zistiť, aký je rozmer možnosti viesť k akceptácii mentálnych schopností a obmedzení u človeka, člena cirkvi

6.4 Hypotézy prieskumu

H1: Predpokladáme, že viac ako polovica kazateľov sa nezaobrá kvalitou telesného (fyzického) zdravia.

H2: Predpokladáme, že viac ako polovica kazateľov nevedie vo svojich kázňach k pozitívnemu akceptovaniu sexuality.

H3: Predpokladáme, že menej ako polovica kazateľov nehovorí a nepodporuje svojich poslucháčov k prijímaniu svojich mentálnych schopností a obmedzení v porovnaní s druhými ľuďmi.

6.5 Metódy prieskumu podľa etáp prieskumu

V prvej etape prieskumu som spracovala teoretickú časť diplomovej práce. Pri jej spracovaní som použila literárnu metódu. Poznatky som prijala z monografickej literatúry a z internetu. Informácie som získavala aj na základe vlastných skúsenosti s danou témou, pozorovaním a rozhovormi. V realizačnej etape výskumu som použila dotazníkovú metódu.

Dotazník (vid' príloha 2) bol určený kazateľom Cirkvi adventistov siedmeho dňa z radov laikov i kazateľov uvedených do aktívnej služby vedením cirkvi. Obsahoval 32 otázok, ktoré boli otvorené.

Spracovanie výsledkov prieskumu sa uskutočnilo pomocou kvalitatívnej analýzy (matematicko-štatistické metódy – percentuálne výpočty, súčty, tabuľky, grafy), hodnotiacej kvantitatívnej analýzy (analýza, syntéza, porovnávanie, dedukcia, abstrakcia) a metódou sumarizácie informácií.

6.6 Popis výskumnej vzorky a lokality výskumu

Výskumnú vzorku tvorili kazatelia a laici (len muži) Cirkvi adventistov v SR, ktorí sú v aktívnej kazateľskej službe. Časové obdobie kazateľskej služby bolo od 3 rokov do 20 rokov. Počet kazateľov výskumnej vzorky bol 14. Jednotliví kazatelia – respondenti pochádzajú z celej SR. Dĺžka kazateľskej praxe sa pohybovala: v rozmedzí 5-10 rokov boli 3 kazatelia, v kategórii kazateľov od 10-20 rokov praxe sa nachádzali 5 kazatelia, v poslednej skupine (viac ako 20 rokov praxe) bolo 6 kazateľov. Kategória do troch rokov praxe a od 3-5 rokov nevidovala žiadnych kazateľov.

6.7 Časový harmonogram a organizačné zabezpečenie prieskumu

Pred samotným prieskumom som uskutočnila v prvej polovici septembra pilotáž. Bola zameraná na zistenie zrozumiteľnosti jednotlivých otázok formulovaných v dotazníku. Prieskum som realizovala na konci novembra. Dotazníky boli jednotlivým respondentom –

kazateľom doručené prostredníctvom e – mailu v počte 12 kusov, osobne boli doručené 2 kusy. Návratnosť dotazníkov bola 100 %.

7 INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV PRIESKUMU

V tejto kapitole sa zameriam na interpretáciu výsledkov uskutočneného prieskumu, pričom sa budem pridržiavať úloh a hypotéz stanovených v projekte prieskumu.

Dotazník (32 otázok), ktorý je súčasťou prieskumu je rozdelený na dve časti:

I. Miesto potrieb v živote človeka

II. Miesto hodnôt v živote človeka

Jednotlivé otázky dotazníka (ktoré spolu obsahovo súvisia) sme zoradili do tematických skupín pre lepšiu prehľadnosť a účelovosť. Prvú skupinu tvorí oblasť otázok s témami, ktoré kazatelia uprednostňujú vo svojich kázňach. Druhú skupinu tvoria otázky týkajúce sa emocionálneho a telesného zdravia, ktoré sú súčasťou holistického chápania človeka. Otázka č. 7 tvorí samostatnú kategóriu prieskumu (tretia skupina), nakoľko z kresťanského hľadiska ju považujem za veľmi dôležitú z hľadiska budúcnosti a dôsledkov večného života. Hodnotová orientácia a s ňou súvisiaca sebaakceptácia, sebdôvera a sebaaktualizácia tvoria štvrtú skupinu otázok, na ktoré respondenti odpovedali. V súčasnosti veľmi dôležitú oblasť sociálnych vzťahov s väzbou na sociálnu a ekonomickú pomoc sme zaradili do piatej skupiny. Kresťanské spoločenstvo sa podieľa v rámci našej spoločnosti v rôznych sociálno-zdravotníckych oblastiach za účelom pomoci, služby a hľadania nových možností spolupráce ľuďom, ktorí sú na túto pomoc odkázaní. Táto zodpovednosť tvorí súčasť kresťanského životného štýlu. Poslednú časť tvorí skupina, ktorá predstavuje človeka a jeho postoj k ľuďom s mentálnym obmedzením.

7.1 Oblasti kvality života, ktoré sú najviac preferované kazateľmi v ich bohoslužobných kázňach

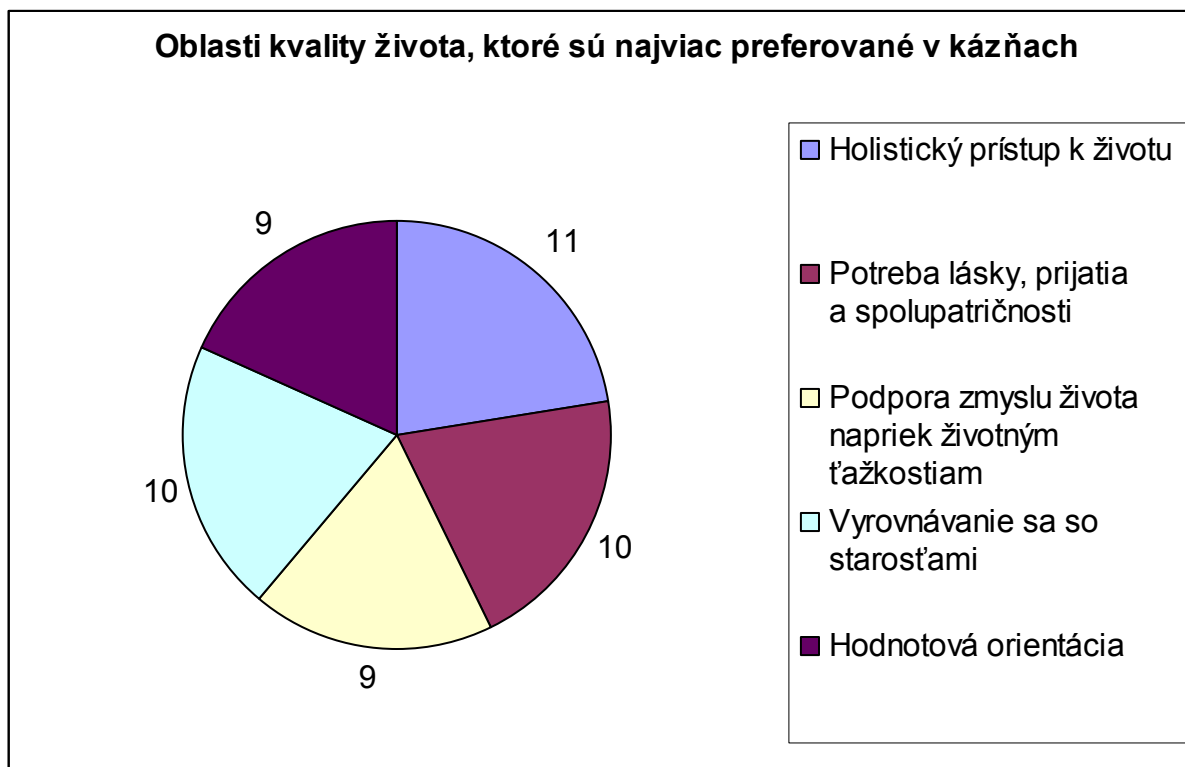
Výsledky prieskumu ukázali (T10), že najviac sú kazateľmi preferované oblasti, ktoré sa týkajú holistického prístupu k životu a to v počte 11, čo je 78% z celkového súčtu dotazníkov. V súvislosti s témou tejto diplomovej práce je tento výsledok veľmi pozitívnym ukazovateľom. Vyrovnané hodnoty sme zistili pri téme, ktorá hovorí o potrebe lásky, prijatia, spolupatričnosti a pri téme vyrovnávania sa so starosťami v celkovej hodnote 71%. Najnižší výskyt (64%) sme zaznamenali v oblasti podpory zmyslu života napriek životným ťažkostiam a hodnotovej orientácii.

T:10 Oblasti kvality života, ktoré sú najviac preferované v kázňach

	Počet	%
Holistický prístup k životu;	11	78
Potreba lásky, prijatia a spolupatričnosti	10	71
Podpora zmyslu života napriek životným ťažkostiam	9	64
Vyrovňavanie sa so starosťami	10	71
Hodnotová orientácia	9	64

Percentuálna analýza ukázala pomerne vyrovnané rozloženie kvalitatívnych hodnôt v kázňach vybranej vzorky. Analýza neukázala markantné výkyvy rozdielov, čo je v tomto prípade pozitívnym javom. Samotné témy, ktoré sú kazateľmi preferované ukazujú na pochopenie dôležitosti správnej vyváženej oblasti kvality kresťanského života a jej súčasti bohoslužobnej kázne. Nie je však možné objektívne posúdiť, do akej miery je tento prístup realizovaný v praktickej oblasti.

.G:2 Percentuálne porovnanie oblastí kvalít života, ktoré sú najviac preferované v kázňach

7.2 Emocionálne a telesné zdravie ako súčasť holistického prístupu k zdraviu človeka

Každý z nás sa stretáva s rôznymi problémami, ktoré prináša sám život. Niektorí ich vie bez väčších ťažkostí riešiť a iní sa s nimi pasuje celý život a nevie si s nimi poradiť. Často krát sa pýtame sami seba: „Prečo sa tak deje, čo robíme zle, prečo práve my a pod. Je z toho cesta von?“. Naše vzorce správania nás buď zväzujú alebo posúvajú dopredu. Niekedy ich ani nevnímame a robíme tie isté chyby stále dookola. Prichádzajú k nám ponaučenia vo forme našich skúseností. Keď sme vnútorne spokojní a cítime sa dobre, prirodzene máme radosť zo života a všetko nám ide „od ruky.“ Ale, žiaľ, dnešná doba prináša so sebou mnoho starostí, stresu, obáv o budúcnosť, strach a v niektorých prípadoch až beznádej. Vtedy dochádza k rozladeniu nielen našej mysle. Všetky negatívne emócie nás oslabujú a prinášajú nám nielen spoločenské, ale i zdravotné problémy. Najviac zastúpený je strach. Strach plodí pochybnosti a zlosť – zlosť potom tvorí závisť, žiarlivosť a nenávisť – nenávisť ďalej plodí utrpenie – utrpenie zase ďalej plodí strach a tak dookola. Všetky tieto negatívne emócie sú príčinou psychických a psychosomatických ochorení.

Vyhodnotenie dotazníka nám ukázalo, že príprava kázne s väzbou na emocionálne zdravie je vyrovnaná (stredná úroveň), ale v oblasti vysporiadania sa so starosťami, podobne ako aj téma radosti dosiahli súčet v počte až 10 (T11). Ostatné oblasti sa pohybujú v priemernej percentuálnej hodnote 50% a nižšie. Najvyššou hodnotou (stredná úroveň) v problematike telesného zdravia, alebo v rámci nášho prieskumu telesnej kvality života bola oblasť odpočinku a zábavy – súčet 7 (T12).

T:11 Emocionálna kvalita (zdravie)

Téma	Stupnica hodnotenia				
	Vôbec	Trocha	Stredne	Hodne	Maximálne
Každodenný stereotyp a všednosť	2	7	5		
Pocit istoty a bezpečia		1	9	4	
Spolupatričnosť	1	6	7		
Spracovanie smútku a depresii	2	6	6		
Vyrovňovanie sa so starosťami	0	0	1	10	3
Bolesť			8	6	
Radosť			1	10	3

Téma	Vôbec	Trocha	Stredne	Hodne	Maximálne
Zmysel života napriek ťažkostiam		1	6	3	4
Emocionálne zranenia, príčiny, dôsledky		3	6	4	1

V súvislosti s témou telesného zdravia spomením realizovaný projekt v oblasti zdravia, ktorý sa uskutočnil na Slovensku v r. 2001. Asociácia Zdravých miest uskutočnila v 19 mestách lekárske vyšetrenia rizikových faktorov tzv. civilizačných ochorení, ktorého sa zúčastnilo 2 500 osôb. Zarážajúce pri tom bolo, že približne polovica účastníkov prieskumu mala pocit, že žije zdravo. Ak by mali žiť zdravšie, tak za hlavnú prekážku považovala viac ako tretina opýtaných finančné dôvody a iba málo menej opýtaných slabú vôľu. Štvrtina sa vyhovárala na nedostatok času. Na Slovensku takmer polovica dospeléj populácie trpí poruchami spánku, vyše 40 % ľudí má časté pocity únavy, pocity smútku, neschopnosti a sklamaní (zdroj: internet: www.government.gov.sk)

Výsledky prieskumu v oblasti telesného zdravia ukázali, že potreba hovoriť o tejto téme v rámci bohoslužobnej kázne je na strednej úrovni v počte 6 kazateľov, s ďalšími faktormi, ktoré ovplyvňujú telesné zdravie (sexualita, záľuby, odpočinok, zábava) sa kazatelia zaoberajú v hodnotovej úrovni trocha až stredne.

T:12 Telesná kvalita (zdravie)

Téma:	Stupnica hodnotenia				
	Vôbec	Trocha	Stredne	Hodne	Maximálne
Význam telesného zdravia pre život		7	6	1	
Dôvera v lekárov	2	4	5	3	
Pozitívne akceptovanie sexuality		6	4	3	1
Oddychové využitie voľného času	3	4	6	1	
Osobné záľuby	5	7	2		
Odpočinok a zábava	2	2	7	3	

7.3 Podpora pozitívneho rozvoja a postoja k budúcnosti

Budúcnosť v nás vždy vyvolávala a vyvoláva zmiešané pocity. Všetko nepoznané je pre nás obávané, neisté a v niektorých prípadoch až vyvolávajúce pochybnosti. Každý človek

sa stretáva s rôznymi problémami, ktoré prináša sám život. Strach z budúcnosti nás môže demotivovať a paralyzovať, čo sa pravdepodobne prejaví aj v našom správaní. Tým, že spoznáme a pochopíme naše kvality, myšlienkové návyky, prednosti i nedostatky nášho správania môžeme predísť mnohým problémom v živote. Keď sme vnútorne spokojní a cítime sa dobre, prirodzene máme radosť zo života a budúcnosť pre nás nie je „strašiakom“. Strach je veľmi nebezpečný, pretože plodí pochybnosti (Zdravie: www.fytomedia.sk). Všetky tieto negatívne emócie pôsobia na kvalitu života vo všetkých oblastiach zdravia. Je to iba časť dôvodu, aby sme pochopili potrebu kázať s ohľadom na podporu rozvoja a pozitívneho postoja k budúcnosti. Budúcnosti sa nemusíme báť, pokiaľ vieme, ako nás Boh v minulosti viedol.

Výsledky hodnotenia časti podpory pozitívneho postoja k budúcnosti sa ukázali ako veľmi uspokojivé. Kazatelia tejto téme venujú až 57% (v hodnotovej úrovni „hodne“) 36% (v úrovni „maximálne“) pozornosti vo svojich kázňach (T13).

T:13 Postoj k budúcnosti

Téma	Hodnotenie				
	Vôbec nie	trocha	stredne	hodne	max.
priaznivého postoja k budúcnosti		1		8	5

7.4 Hodnotová orientácia, sebaakceptácia, sebadôvera a sebaaktualizácia ako súčasť kvality života

Hodnota je priorita, ktorá je hnacím motorom celého ľudského snaženia. Každý človek má úplne iný hodnotový rebríček, ktorý sa ešte počas života mení. Preto ľudia konajú odlišne. Všetko je otázkou priorit a je na každom zodpovednom človeku, či bude ctiť zákon alebo túžbu po moci, spravodlivosť alebo nečestnosť, lásku alebo peniaze...po celý život, v každej sekunde, keď sa človek rozhoduje, funguje jeho prirodzený indikátor hodnôt. Určuje, ktorá z alternatív je preňho dôležitá. (Hodnoty a problémy - <http://roger.czweb.org/hodnoty.htm>) Hodnotová orientácia tvorí najdôležitejšiu súčasť vnútornej štruktúry osobnosti, odráža jej životnú skúsenosť, umožňuje rozlišovať podstatné a nepodstatné, významné a nedôležité pre daného človeka. Kvalitatívna rozdielnosť subjektívnych hodnotových orientácií závisí od radu

faktorov, ktoré (pretože to primárne nesúvisí s témou tejto práce) neuvádzam. Kvalitná hodnotová orientácia je výsledkom mnohých procesov, ktoré sa začínajú už v detstve. J. Powel to zhrnul vo vete: „ Sme produktom tých, ktorí nás v útlom detstve milovali, alebo odmietali milovať.“ Naše rozhodnutia v spleti hodnôt, ktoré nám ponúka tento svet sa odvíjajú od vzťahu k sebe samému. Dá sa povedať, že ak chceme mať kladný vzťah k ľuďom, musíme najskôr mať kladný vzťah k sebe. Výsledkom je zdravá sebaakceptácia, dobrovoľné prijatie seba samého so svojimi kladmi a záporni. Keby sme neprijali a neuvedomili si svoje nedostatky, nemohli by sme na sebe nič zmeniť a tak kvalitne rásť. Sebaaktualizácia, ktorá sa niekedy označuje ako sebarealizácia je inštinktívna potreba naplniť svoje schopnosti, snaha byť najlepším akým len človek môže byť. Charakteristika sebaaktualizujúcich ľudí prináša tieto reflexie:

- majú realistickú orientáciu
- akceptujú seba, iných a prírodný svet tak, ako je
- sú spontánni
- orientujú sa skôr na problém, než na seba
- je okolo nich atmosféra nestrannosti a majú potrebu súkromia
- ľudí a veci hodnotia viac pozitívne než stereotypne

Autor uvádza aj ďalšie charakteristiky, ale pretože priamo nesúvisia s touto prácou, tak ich neuvádzam (Hodnoty a problémy - <http://roger.czweb.org/hodnoty.htm>). Sebadôvera, ktorá je ďalšou formou sebahodnotenia si vyžaduje odvahu, rozhodnosť a schopnosť vedieť sa presadiť. Možno to vyznieva navonok ako budovanie „megavedomia“, ale práve tieto vlastnosti (v zdravom a prirodzenom zmysle slova) človeka dokážu hnať dopredu a od nich sa odvíja celý náš život. Nízka sebadôvera je častým problémom, ktorý v rôznych životných situáciách predstavuje obrovskú prekážku na ceste vpred. Na druhej strane nás vždy budú zneisťovať rozporuplné myšlienky, či vlastná pohodlnosť držať sa už existujúcich hodnôt a istôt. Je len na nás, či sa týmito zábrami dokážeme odvážne prehrýzť a s oduševnením dosahovať svoje ciele. V očiach nášho láskyplného Boha máme obrovskú hodnotu. Až takú, že si podobizeň každého z nás zapísal hlboko do svojich dlaní. Boh nás stvoril na svoj obraz a preto každá ľudská bytosť musí byť absolútne rešpektovaná.

Zaujímavé výsledky prinieslo vyhodnotenie hodnotovej orientácie, sebaakceptácie, sebadôvery a sebaaktualizácie v tabuľke 14, ktorá nám ukazuje, že v úrovni – hodne – sa až 64% kazateľov rozhodlo zaoberať vo svojich bohoslužobných kázňach týmito témami. Na úrovni hodnotenia – trocha – došlo k zhode, iba 7% z celkového počtu. Tento výsledok svedčí

o novom a pozitívnom myslení v kazateľskom zbore CASD, pretože ako ukazujú výsledky hodnotenia dotazníka, ani tieto témy nie sú teológom a kazateľom ľahostajne, alebo málo dôležité.

T:14 Hodnotová orientácia, sebadôvera, sebaakceptácia

Téma:	Hodnotenie:				
	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
Hodnotová orientácia		1		9	4
Sebaakceptácia		1	7	4	2
Sebadôvera		1	4	7	2
Sebaaktualizácia		1	5	6	1

7.5 Sociálne vzťahy s väzbou na sociálnu a ekonomickú pomoc

Sociálna a ekonomická rovina vždy ovplyvňovala kvalitu nášho každodenného života. Už slávny rímsky filozof, štátnik a spisovateľ L.A. Seneca si uvedomoval, že medzi významné moderátory kvality života možno zahrnúť i ekonomické, sociálne a mnohé ďalšie „vonkajšie“ faktory podieľajúce sa na kvalite života jednotlivca. Značnú pozornosť venoval práve otázke finančného zabezpečenia a schopnosti vlastného uspokojovania konkrétnych, predovšetkým materiálnych hodnôt. Uvádza, že majetok, finančné zázemie napomáha pocitu subjektívnej pohody a práve z dôvodu saturácie materiálnych potrieb je indikátorom kvality života. „Mudrc nemiluje bohatstvo, ale dáva mu prednosť, neprijíma ho do duše, ale do domu a neodmieta to, ktoré má, ale uchováva ho a je rád, keď má cnosť k dispozícii viac prostriedkov.“ (In: Conte, 2003, s.142)

Vyhodnotenie dotazníkov ukázalo, že viac ako 50% kazateľov (hodnotenie - stredne) považuje za dôležité a potrebné hovoriť o sociálnych vzťahoch aj na bohoslužobnej pobožnosti (T15).

T:15 Sociálne a duchovné vzťahy KŽ

Téma:	Hodnotenie:				
	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
Sociálno-duchovné		5	7	2	
Podpora zo strany rodiny	-	5	7	2	-
Sociálne prostredie bývania	2	4	4	4	-
Sociálna vzájomná pomoc	-	-	4	5	5
Vyrovnanie sa s odmietnutou Pomocou	1	3	7	2	1
Ekonomické zabezpečenie	-	7	5	2	-

7.6 Akceptácia mentálnych schopností a mentálnych obmedzení u človeka vzhľadom k druhým ľuďom

Skôr, ako pristúpime k samotnému vyhodnoteniu dotazníkovej otázky č. 31, považujeme za potrebné podať všeobecné vysvetlenie pojmu mentálna spôsobilosť a mentálne postihnutie.

Mentálna spôsobilosť (inak inteligencia) je schopnosť človeka uvažovať, riešiť problémy, premýšľať abstraktne, učiť sa pamätať, logicky uvažovať, tvoriť, chápať nový materiál a využívať skúsenosti. Neexistuje však jednotná definícia inteligencie, preto niektorí bádatelia tvrdia, že inteligencia ako faktor je bezvýznamný a nevýpovedný. (Základy filozofie, 2002)

Definíciu mentálneho postihnutia formulujú rôzni autori odlišne, ale jadrom je vždy zníženie inteligencie rozličného stupňa. Každý takýto stupeň má svoje etiologické a klinické osobitosti (podrobnejšie informácie nepodávam, pretože to nie je obsahom a cieľom mojej diplomovej práce).

Ľudskú bytosť môžeme vnímať ako organizmus, alebo ako človeka, so všetkými jeho pocitmi, emóciami, radosťou, smútkom, vnímať ho ako niekoho, kto je nám v mnohom podobný. O tom, že každá ľudská bytosť je jedinečná, asi nik (a to nielen z kresťanov) nepochybuje. Spája nás, že všetci máme svoje „mínusy a plusy“. Optika, ako sa pozeráme na ostatných ľudí, je rozhodujúca v tom, ako sa k nim budeme správať a ako sa oni budú správať k nám, pretože na naše správanie prirodzene reagujú. Zo slov, ktorými sa vyjadrujeme

o druhých sa ľahko stávajú nálepky, ktoré konzervujú stav vecí a človeka zaraďujú do pozícií, ktoré bránia akejkol'vek zmene.

V rámci integrácie ľudí s mentálnym postihnutím by sme mali namiesto „diagnostického“ oslovenia schizofrenik, autista, ... prijať možnosť chápania človeka ako osoby, ktorá potrebuje väčšiu mieru podpory, aby mohla žiť v majoritnej spoločnosti, v bežných podmienkach a využívať služby verejných inštitúcií. Pri ľuďoch s mentálnym obmedzením nie je ani tak dôležitá znalosť akýchsi zovšeobecňujúcich charakteristík, ako vlastné vnímanie, schopnosť empatie a akceptácie.

Tabuľka č. 16 ukazuje na pozoruhodné výsledky v otázke akceptácie mentálnych schopností a obmedzení k druhým ľuďom. V hodnotovej stupnici na úrovni – stredne – sme zistili 78,5% veľmi pozitívny výsledok, ostatné odpovede v súčte 3 sa nachádzali v úrovni hodnotenia – maximálne. Môžeme predpokladať, že táto oblasť je kresťanom blízka práve vďaka diakónii, charitatívnym aktivitám a všeobecnej kresťanskej službe bližným.

T:16 Mentálne schopnosti a mentálne obmedzenia

Téma:	Hodnotenie:				
	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
Akceptácie mentálnych schopností a obmedzení k druhým ľuďom			11		3

7.7 Zhrnutie výsledkov prieskumu

Na základe výsledkov prieskumu môžeme konštatovať, že H1 sa nepotvrdila, pretože na stupnici hodnôt – stredne – trocha – až vôbec nie - výsledky nepresahujú očakávanú nad 50 % hodnotu výsledku. Prieskum ukázal, že iba menšia časť kazateľov (pod 50 %) nepovažuje tému telesného zdravia, alebo kvality života za dôležitú súčasť bohoslužobnej kázne. Musím však zároveň konštatovať skutočnosť, že tento výsledok je pozitívne ovplyvnený aj v dôsledku špecifickej skupiny kazateľov kde sa realizoval tento dotazníkový prieskum. CASD patrí k cirkvám, ktoré považujú zdravý životný štýl za jednu z prioritných poslanií v rámci celej cirkvi.

Predpoklad stanovený v H 2 sa nepotvrdil, pretože na stupnici hodnotenia sa ukázalo, že len pod hranicu 50% kazateľov nevedie vo svojich kázňach ku kvalite v sexuálnej oblasti zdravia.

Aj hypotézu H 3 sme porovnávali s prieskumom uskutočneným pomocou dotazníka a zistili sme, že H 3 sa potvrdila. Menej ako 50 % kazateľov nehovorí a nepodporuje svojich poslucháčov akceptovať svoje mentálne schopnosti a obmedzenia v porovnaní s druhými ľuďmi. Stupnica hodnotenia ukázala, že na úrovni hodnotenia – stredne – bol výsledok 78,4%. Pozitívnu hodnotou je aj úroveň – maximálne – súčtom 3. V ostatných úrovniach hodnotenia boli zistené nulové hodnoty. Toto zistenie je obzvlášť pozitívne a ukazuje na dobrý smer k diakónii, charitatívnej aktivite, alebo misijnó–samaritánskej službe.

8 ZÁVERY A ODPORÚČANIA PRE PRAX

Projekt prieskumu sa uskutočnil na základe otázok v dotazníku, ale aj ochote kazateľov CASD, ich spolupráci a úprimnosti, čím sa nám podarilo splniť stanovené úlohy a ciele.

Napriek tomu, že dve z troch hypotéz sa nepotvrdili, považujem tento prieskum s jeho výsledkami za veľmi pozitívny. Jeho teoretický a praktický prínos vidím v hľadaní nových možností a spôsobov uskutočnenia stanovených cieľov v oblasti homiletiky. Preto odporúčame:

- dostatočne a včas informovať budúcich kazateľov o potrebe kázania vzhľadom na kvalitu života počúvajúcich
- zaujímať sa o reálne potreby ľudí v rámci celistvosti človeka vo všetkých oblastiach života – vo fyzickej, duševnej a duchovnej
- hľadať možnosti ďalšieho vzdelávania kazateľov v oblasti KŽ – vysokoškolské špecializačné štúdium, semináre, kurzy, zahraničné stáže, organizovanie vedeckých konferencií v oblasti homiletiky
- sledovať KŽ v praktickej oblasti a vytvárať podmienky pre – vyváženosť práce a odpočinku v spoločných (zborových) aktivitách s možnosťou rekreácie
- viesť a vychovávať členov cirkvi v prijímaní pomoci v oblasti sociálnej, psychologickkej, ekonomickej a inej odbornej poradenskej služby
- prieskum v homiletickej oblasti ukázal potrebu kázania v súvislosti s terajšou všeobecnou situáciou každodenného stereotypu, všednosti prostredia a spoločenských vzťahov
- cirkev žije na tomto svete, hoci nie je z tohto sveta (J 17,11-19), a preto svoju homiletickú činnosť musí s meniacim sa prostredím adaptovať na nové podmienky. Súčasná doba prináša výrazné a rýchle zmeny v spoločnosti, preto cirkev by mala efektívne a pohotovo reagovať na tieto zmeny, ak chce naplniť svoje kresťansko-misijné poslanie, ktoré jej bolo zverené Ježišom Kristom
- monitorovať a aktívne vyhľadávať nové možnosti a spôsoby homiletickej práce
- využívať nové dostupné prostriedky v rámci kazateľskej praxe – mediálne možnosti v písanej, alebo hovorenej forme, moderné vizuálne prezentácie, rozširovať informačný rozsah v rámci dostupných internetových možností, používanie modernej techniky pri vyučovaní a biblických prednáškach

- hľadať nové vzorce kázania, ktoré dostatočne reflektujú zmeny súčasného životného štýlu a potrieb človeka, ktoré sa bezprostredne týkajú jeho kvality života v duchovnom i „svetskom“ chápaní
- vyššia osobná angažovanosť – kazateľ nie je len „zamestnanec“ tej ktorej cirkvi, ale predovšetkým tým, ktorý je „povolaný“ Bohom k službe; Biblická kniha Skutky apoštolov je plná takýchto svedectiev o povolaní človeka – 1, 24-26: povolanie Mateja namiesto Judáša. S povolaním dáva aj poverenie k službe s následným udelením „darov“ pre túto službu prostredníctvom Ducha svätého. Každý kazateľ by mal o svojom povolaní vedieť a pamätať na Božie povolanie pri svojej „službe.“

9 ZÁVER

Príliš veľa pohodlia môže byť životu nebezpečné. A to doslova. Výskumníci z Kalifornskej univerzity v Berkeley urobili pred časom pokus, v ktorom vložili meňavku do úplne bezstresového prostredia. Ideálna teplota, optimálna vlhkosť, stály prísun potravy – meňavka bola v prostredí, kde sa nemusela absolútne ničomu prispôsobovať, takže by sme si povedali, že to bola jedna „šťastná malá meňavka.“ Čokoľvek, čo spôsobuje meňavkám vrede a vysoký krvný tlak, tam chýbalo. Napriek tomu, aj keď je to divné, meňavka zomrela.

Vo všetkých živých tvoroch, dokonca aj v meňavkách, je evidentne niečo, čo si vyžaduje výzvu. Tak ako potrebujeme jedlo a vzduch, potrebujeme aj zmenu, adaptáciu a výzvu. Samotné pohodlie nás zabíja. Naše telá nezmocnejú bez toho, aby boli donútené k úsiliu, námahe a prekonávaniu prekážok. Presne tak je to aj s našou myslou, duchom a telom (Ortberg, 2008).

Analýza kázni v CASD nepriniesla výsledky, s ktorými by sme mohli byť spokojní. Ale určite priniesla nové výzvy pre nás všetkých. Výzvy k zmenám, výzvy k novým cieľom, k novým koncepciám kázaní, nové pohľady k novej budúcnosti. Začiatok je dobrým predpokladom ďalších krokov v homiletickom bádani. Cesta nebude jednoduchá, ale inej cesty niet, keď chceme prísť k cieľu, ktorý nám vytýčil Kristus, keď bol na tejto zemi. Kvalitný život môže prežiť každý človek, ktorý o to stojí a pochopí svoje potreby, ktoré mu môžu pomôcť prežiť plnohodnotný život. Žiť kvalitným životom neznamená mať obrovské množstvo finančných a materiálnych prostriedkov na uspokojenie svojich potrieb.

Každý z nás je niečím, alebo niekým ovplyvňovaný a unášaný. Pre niekoho je to filozofia, osobnosť človeka, alebo nejaký náboženský prúd, ktorý nám určuje a neraz vnucuje postoje, ktoré v kritických situáciách života zlyhávajú. Popri všetkých smeroch a názoroch je tu niečo obdivuhodné, záhadné, neprebádané, ale účinné a prospešné. Okolo sveta obteká prúd životodarnej moci a len málo ľudí vie doň vstúpiť. Často ide o neviditeľné lúče lásky a svetla, ktoré dokážu presvietiť a zohriať skrehnuté a zranené ľudské srdcia, ktoré krvácajú a túžia po uzdravení. Potrebujeme túto divotvornú moc nielen objaviť, ale dozvedieť sa, ako byť ňou zasiahnutí a zmocnení k novému začiatku plnohodnotného a zmysluplného života, ktorý je možné nanovo naplniť a prežiť. Tak, ako hormóny v našom tele vytvárajú vnútornú funkčnú harmóniu, tak Duch života ako špecifický hormón vytvára takú kvalitu života, ktorá je hodná trvalej existencie. Každý sa môže stať súčasťou takejto premeny, ale najskôr sa musí o tom dozvedieť (Stiskala, 2007).

Ak máme vo svojom živote zažiť väčšiu mieru Božej moci, zvyčajne to vyžaduje princíp prvého kroku. Pravdepodobne sa to začne mojím konaním vo viere – budem Bohu tak dôverovať, že dokážem urobiť prvý krok poslušnosti. Nestačí iba vziať na vedomie informáciu o Jeho moci. Často v kľúčových chvíľach, keď odpovedáme áno, nepoznáme všetky dôsledky. Žiadny rodič vopred nevie, akú cenu zaplatí za to, že privedie na svet deti; ani jedna zo zaľúbených dvojíc nepozná úplne pomer radosti a bolesti, ktorú im manželstvo prinesie. A to je dobre, lebo inak by sme možno ten prvý krok nikdy neurobili. No keď odpovieme áno, spustíme do pohybu dobrodružstvo, ktoré nás navždy zmení (Ortberg, 2008)

Boh nepotrebuje naše schopnosti. On je tým schopným. Potrebuje našu ochotu, aby sme sa mu plne odovzdali tak, ako sa On odovzdal do vlastníctva svojmu Otcovi pred dvetisíc rokmi. Človek sa môže vrátiť ku zmysluplnému cieľu, pre ktorý bol stvorený a to je: byť nástrojom Božím, cez ktorý je Boží život zjavený celému stvoreniu a to jedinou cestou – skrze Ježiša Krista, žijúceho v nás! Kristus žijúci v nás je to jediné, čo môže naplno uspokojiť najhlbšiu potrebu ľudského srdca – potrebu zmyslu a účelu života (George, 1992).

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

ADVENTISTI SD VERIA, *27 vieroučných bodov*. Vyd. 1. Martin: Advent – Orion, 1998. 422 s. ISBN 80-88719-60-7.

ACHIM HÄRTNER/ HOLGER, ESCHMANN. *Predigen lernen Ein Lehrbuch für die Praxis*. Vyd. 2. WBG, 2008 ISBN 3-7675-7089-0

BABINČÁK, P. „Indikátory kvality života. Čo považujete za šťastný život? In: Džuka, J. (ed.) *Psychologické dimenzie kvality života*. Prešov: Prešovská univerzita, 2004. ISBN 80-8068-282-8

BERGSMA, J. ENGEL, G.L. *Quality of life: does measurement help?* Elsevier Science B.V. 2006. ISBN 0-47072-588-6

BIBLIA. *Slovenský ekumenický preklad*. Slovenská biblická spoločnosť: Banská Bystrica, 2007. ISBN 978-80-85486-44-5

BLECHA, I. *Filosofický slovník*. Vyd. 2. Olomouc, 2002. 463 s. ISBN 80-71820-64-4

BROOKS, P. *Lectures on Preaching*. London : H. R. Allenson 1877. 281 s.

BUCHANAN, P. *Smrt Západu : Jak vymírání obyvatela invaze přistěhovalců ohrožují naši zemi a civilizaci*. Praha : Mladá fronta, 2004. 400 s. ISBN 80-204-1103-8

CLÉMENT, Olivier: *Tělo pro smrt a pro slávu, Refugium*. Olomouc, 1995, 157 s. ISBN 80-86715-17-5

CONTE, G. B. *Dějiny římské literatury*. Vyd. Praha: Koniasch Latin Press, 2003. 790 s. ISBN 80-86973-08-5

CRADDOCK, F. B. *Preaching*. Nashville : Abingdon Press 1985. 224 s. ISBN 0-687-33648-1

DELBRIDGE, J. – HEADEY, B. – WEARINGg, A.J.: *Happines and religious belief*. In: L.B. Brown (ed.), c.d. 1994, p. 50-68.

DŽUKA, J. *Psychologické dimenzie kvality života*. Prešov: Prešovská univerzita, 2004. ISBN 80-8068-282-8

FERGUSON, S. B. *Kresťanský život*. Vyd. 1. Bratislava: Porta libri, 2002. 201 s. ISBN 80-89067-03-4

FILIPY, P. *Pozvání nadějí*. Vyd. 1. Praha: Kalich, 2006. 264 s. ISBN 80-7017-028-X.

FILIPY, P. *Kolik zbývá noci*. Vyd. 1. Praha: Kalich, 2006. 164 s. ISBN 80-7017-030-1

FRISCH, M. *Quality of Life Therapy*. Haworth Press,2006. ISBN 0-7891-1067-6

GEORGE, B. *Kresťanstvo pre všedný deň*. Vyd. 1. Ostrava: 1992. 173s. ISBN 80-85237-27 X

GILBERT, G. *Evangelium podle svatého lotra*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 295 s. ISBN 978-80-7367-450-2

GOBLE, F. *The Third Force: The Psychology of Abraham Maslow*. New York: Grossman, 1970. ISBN 0-9760402-0-4

GRANAT, W. *Teologická antropológia*. In: *Encyklopedia katolícka I*. Lublin : KUL, 1973, s.694.

HAMILTON, A. *Leading Beyond the Walls. Developing Congregations with a Heart for the Unchurched*. Nashville: Abingdon Press, 2002. ISBN 0-687-06415-5

HELLER, J. *Jak orat s čertem*. Praha: Kalich, 2007 (dotisk). 204 s. ISBN 80-7017-017-4

JOHNSON, P. *Nepřátelé společnosti*. Řevnice : Rozmluvy, 1999. 242 s. ISBN 80-85 336-35-9.

KLČOVANSKÁ, E. *Hodnoty a ich význam v psychológii*. Trnava : Trnavská univerzita, 2005. ISBN 80-8082-039-2

KNIGHT, G. R. *Adventismus v proménách času*. Vyd. 1. Praha: Advent - Orion, 2003. 130 s. ISBN 80-7172-553-6.

KOL. AUTOROV, *Základy filozofie*. Vyd. 1. Banská Bystrica: Trian, 2002. 169 s. ISBN 80-7172-553-6

KOENIG, H.G. a i.: *Is religion good for yoé-ur health? The effects of religion on physical and mental health*. N.Y.: Haworth Press, 1997. ISBN 0-7890-0166-7

KOVÁČ, D., „Kultivace integrovan é osobnosti.“ *Psychologie dnes*. 2004, roč.2, č. 6, s.12-14. ISSN: 0038-0288

KŘIVOHLAVÝ, J. Kdy je člověk šťastný. *Psychologie dnes*. 2007, roč. 14, č. 4, s. 46-49. ISSN: 1212-9607

KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologická pojetí a způsoby zjišťování kvality života* [online]. 2001 [cit. 2006-12-29]. Dostupný z www:

<http://www.volny.cz/j.krivohlavy/clanky/c_kvalita.html>.

MASARIK, A. (Ed.) Procházka, P. Krupa, S. Liguš, J. Rákayová, L. Máhrik, T. Králik, R. Šuráb, M. a kol. *Homiletická činnost' církvi a kvalita současného života*. Banská Bystrica: KETM UMB, 2009. ISBN 978-80-8083-716-7

- MURGAŠ, F. *Index kvality života v krajoch Slovenska a jeho indikátory*. In NOVÁČEK, P., IRA, V. (eds.). *Udržitelný rozvoj – nové trendy a výzvy : zborník z medzinárodnej konferencie*. 2007. V tlači.
- ORTBERG, J. *Ak chceš chodiť po vode, musíš vystúpiť z lode*. Bratislava 2008, 192 s., ISBN 978-80-88863-44-1
- KŘÍŽOVÁ, E. *Kvalita života v kontextu všedního dne*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-657-0
- PAYNE, J. a kol. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-7254-657-0
- PROCHÁZKA, Pavel: *Úvod do štúdia teológie*. Banská Bystrica: 1999. ISBN 80-8055-315-7
- RATZINGER, J. *Európa : jej základy v súčasnosti a v budúcnosti*. Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2005. 133 s. ISBN 80-7162-570-1
- REDMAN, M. *Tvárou k zemi*. Sabinov 2005, 132 s. ISBN 80-968738-2-2
- ROBINSON, H. W. *Biblická kázání*. Třinec: Biblos, 1993. 213 s. ISBN 80-900240-2-5.
- ROBINSON, H./LARSON, C. B. *The Art and Craft of Biblical Preaching*. Vyd. Zondervan, 2005. ISBN 978-03-1025-2498
- ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství a spirituality*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 328 s. ISBN 978-80-7367-312-3.
- STANČEK, L. *Homiletika v novej evanjelizácii*. Vyd. 1. Spišské podhradie: Spišská kapitula, 1997. 227 s. ISBN 80-7142-048-4.
- STISKALA, J. *Hormón života*. Vyd. 1. Poprad: Tatraprint, 2007. 99 s. ISBN 978-80-969715-7-2

STRÍŽENEC, M. *Psychológia náboženstva*. Vyd. 1. Bratislava: Veda, 1996. 108 s. ISBN 80-224-0475-6

STRÍŽENEC, M.: *Kvalita života a religiozita*. In: M. Stríženec (red.) *Kvalita života a životného prostredia – psychologické a medicínske aspekty*. Bratislava: Ústav experimentálnej psychológie SAV, 1994, s. 21 – 25

STRÍŽENEC, M. *Súčasná psychológia náboženstva*. Vyd. 1. Bratislava: Iris, 2001. ISBN 80-8877-83-36

ŠPIDLÍK, T. *Důvody srdce*. Vyšehrad, Praha: Vyšehrad, 2001. 216 s. ISBN 80-7021-533-X

ŠPIDLÍK, T. *Cesta Ducha, Refugium*. Olomouc: 1995, 150 s. ISBN 80-901957-0-9

ŠTAMPACH, O. I. *Nádej a riziká siekt a nových náboženských hnutí*. Prel. Pribula M. Praha: Datapress, 1994. ISBN 80-71781-6-81

VRABLEC, J. – FABIAN, A. *Homiletika I, II – základná a materiálna*. Vyd. 1. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, 2001. 433 s. ISBN 80-7162-339-3

ZBORNÍK: *Tajemství srdce, Refugium*. Olomouc: 1999. 95 s. ISBN 80-86045-03-X

<http://www.i-psychologia.sk/person-26.php>

<http://ortodoxnypersonalizmus.webnode.sk/>

<http://www.i-psychologia.sk/view-33.php>

<http://www.government.gov.sk/data/files/1217.doc>

<http://www.casd.sk/>

<http://www.envigogika.cuni.cz/inspirace/20072/108-axiologicke-hadanie-zmyslu-kvality-ivota-a-navrh-indikatorov-ako-jeho-vysledok>

http://www.frantiskani.sk/spravy/index.php?option=com_content&view=article&id=305:brat-gabriel&catid=60:pater-gabriel-ofm&Itemid=89

Review of Quality of Life Project Management. Chief Review Services, Canada 2004[online], [cit. 20.1.2010]. Dostupné z:< http://www.dnd.ca/crs/pdfs/qol_e.pdf

ROSINSKÁ, M. *Kvalita života* – časopis [online], I – Psychológia www.i-psychologia.sk, [cit. 15.1.2010]. ISSN 1336-779X 2010 www.i-psychologia.sk

Psychologické dimenzie kvality života: www.pulib.sk

Slovenský index kvality života [online], [cit. 11.2.2010]. Dostupné z:<. http://acqol.deakin.edu.au/inter_wellbeing/Index_Slovakia.doc>

PRÍLOHY

PRÍLOHA 1

UKÁŽKA BOHOSLUŽOBNEJ KÁZNE

Slepý ukazuje cestu vidiacim

Milé sestry a bratia, som rád, že môžem s vami otvárať Božie slovo, konkrétne Jánovo evanjelium a to 9. kapitolu, z ktorej sme čítali náš základný text. Náš dnešný príbeh sa začína otázkou: otázkou večnou. Kto zhrešil? A odkedy si človek v tomto svete uvedomil, že okolo neho existuje zlo v rôznych podobách, či už vo forme choroby, katastrofy, vždy sa pýta po príčinách – prečo sa to stalo, kto to spôsobuje, kto za to môže. A my veriaci, často krát vyslovujeme ešte konkrétnejšiu otázku presne tak ako učenici: kto zhrešil? A realitu existencie zla vnímame ako rovnicu – príčina a následok. A v našom prípade to znamená, že následok musí mať nejakú príčinu a to je hriech. Logicky nám vychádza, že výsledkom je trest vo forme nejakého nešťastia – slepoty. Tak premýšľame my a tak premýšľali aj učenici. A učenici položili takúto otázku Ježišovi, keď videli vedľa cesty žobrať slepca. Perfektný námiet na náboženskú diskusiu. Vždy budú okolo nás tí, ktorí budú aktuálne prežívať nejaký problém, nejakú chorobu, nejaké nešťastie, ktorých postihne nejaká tragédia. A aby to nemal Ježiš až také zložité, tak učenici mu trošku s odpoveďou pomohli. Dali mu na výber dve možnosti. Po a) zhrešil on sám a po b) zhrešili jeho rodičia.

Viac možností nenašli. Oni chceli so svojim Majstrom diskutovať na primeranej náboženskej úrovni. Ukázať mu, že aj oni sú partneri na riešenie aj tých najzložitejších teologických otázok. Ale Ježiš ako vždy svojich učeníkov zaskočil. Správna odpoveď podľa neho nie je ani po a), ani po b).

Existuje ešte jedna odpoveď, označená písmenom c) stalo sa to preto, aby boli skutky Božie zjavené na ňom – hovorí Ježiš (v.3) čo to znamená? Boh cez určité situácie, v našom prípade nie veľmi príjemné, zjavuje svoje skutky. Potrebuje PB obklopiť človeka absolútnou tmou, zbaviť ho zážitku vidieť svet okolo seba len preto, aby potom mohol na ňom demonštrovať svoju uzdravujúcu moc? Nie. Nie, ja neverím, že by to bolo tak. Ako to teda je? Ako to Ježiš vysvetlí? Povie- nezahrešil ani on, ani jeho rodičia. Hovorí, že existuje príčina, ktorá nie je ani v Bohu, ale ani v človeku. Nedokážeme ho ani teologicky, alebo logicky vysvetliť, zdôvodniť. Možno bol v tej chvíli Ježiš v pokušení riešiť otázku zla. My naše vyučovanie väčšinou začíname riešením práve tejto otázky. Otázky veľmi aktuálnej, otázky pôvodu zla. Ale Ježiš

to tak neurobil. A svojim postojom dáva učeníkom veľmi dôležité ponaučenie – trpiaci človek sa nikdy nesmie stať predmetom náboženskej diskusie. Nehľadajte príčinu jeho utrpenia, nezaoberajte sa otázkami, ktoré nás presahujú a ktoré nie sme asi schopní na tejto zemi vysvetliť a pochopiť, uspokojivo ich vyriešiť. Ale celý ten príbeh sa nekončí tým, že Ježiš povie, že nemieni diskutovať na túto tému, nekončí tým, že povie, že existuje ešte jedna odpoveď, ale Ježiš urobí to, čo v jeho dobe nedokázal urobiť žiaden z rabínov, alebo lekárov, pretože Ježiš toho slepého človeka uzdraví. On sa nezaobera otázkou, či hriech spôsobil slepotu, nehľadá vinníka, ale hľadá spôsob, ako mu pomôcť a zbaviť ho jeho bremena, jeho choroby. A tak Ježiš pridáva ďalšie ponaučenie. Nielenže sa trpiaci človek nemôže, nesmie stať predmetom, alebo námetom biblickej, či teologickej debaty, ale musíme ísť ďalej. Ten človek by sa mal stať námetom, alebo prejavom nášho súcitu, nášho záujmu a našej konkrétnej pomoci. Pretože zo správania učeníkov vyplýva jeden zákon, možno by sme ho mohli zaradiť do tej kategórie Murfyho zákonov, ktorý znie – ak chcete, aby ľudia pre núdzneho človeka nič neurobili, nechajte ich o jeho potrebách diskutovať. A zdá sa, že učeníci sú majstri v predkladaní určitých námetov na teologickú diskusiu, ale Ježiš túto pascu odmieta. Odmieta strácať čas zbytočnými rečami o príčinách utrpenia a prechádza okamžite k záchranej akcii. Prechádza k záchrane toho človeka, a tým obracia naruby zaužívané náboženské zvyklosti učeníkov a možno aj zaužívané predstavy vtedajšej židovskej pospolitosti. Predstavy, že zdravie je odmena, automatická odmena za svoju vernosť a choroba je automatický trest za hriech. Ale príbeh o zázračnom uzdravení slepého človeka sa nekončí tým, že ten človek odíde k jazeru, alebo rybníku Siloe, že sa tam umyje a že je uzdravený. Príbeh má svoje pokračovanie, detailné a pomerne dlhé. Určite je to jedno z najdlhších pokračovaní zázraku uzdravenia, s akým sa v evanjeliách stretáme. A v mojej biblii je rozdelené do troch častí, rozdelené podľa počtu dialógov, ktoré uzdravený vedie po svojom príchode, po svojom uzdravení a príchode od rybníka Siloe. A skôr, ako sa dostaneme k tomu prvému dialógu, treba ešte poznamenať, že v príbehu nečítame o tom, že by sa ten uzdravený po tom, čo sa vrátil od jazera s Ježišom ešte stretol. Zdá sa, podľa toho čo máme v texte napísané, že medzitým, čo ten slepý odchádza, a poslúchne Ježišov príkaz, aby sa umyl v rybníku, že medzitým sa Ježiš stratí zo scény. A Ježiš a slepý sa už potom nestretnú. A ten slepý aj keby chcel, tak už nemá v tej chvíli sa ani poďakovať a svojho dobrodinca už vlastne na tie svoje už uzdravené oči nevidel. Evanjelista Ján ukazuje, že prvý dialóg vedie uzdravený so svojimi susedmi. S kým iným. To boli prví ľudia, s ktorými sa uzdravený stretáva. My ten dialóg máme napísaný v 9. kapitole od verša 8. – 12. prečítam.... či to nie je ten, čo sedával a žobral? Áno, ja som to. Vidíme, že uzdravený potvrdzuje svoju totožnosť

a nasleduje verš, v ktorom sa susedia pýtajú: akože sa ti otvorili oči? A naším náboženským žargónom povedané – je to úžasná príležitosť v tejto chvíli vydať svedectvo. A odpoveď toho uzdraveného je veľmi jednoduchá – v. 11 – človek menom Ježiš spravil blato, potrel mi oči a povedal – choď k Siloe a umy sa. Išiel som teda a keď som sa umyl, videl som. Veľmi jednoduché a prehľadné svedectvo o tom, čo sa stalo. Veľmi jednoduchá odpoveď na to, ako sa to stalo. Človek menom Ježiš. Áno, slepý má pravdu. Ježiš je preňho v tejto chvíli človek. Aby nevznikli nejaké pochybnosti, tak som si overil slovo človek ako znie v gréckom jazyku, tam znie ako antchropos – človek. Tak vníma Ježiša slepý. To druhé, čo je pozoruhodné na jeho odpovedi a jeho poslušné splnenie toho, čo mu povedal Ježiš. Choď umy sa – to mi povedal Ježiš a keď som ho poslúchol, aj keď to v texte nie je, ale môžeme to doplniť – a vyzdravel som. Stačilo poslúchnuť slová tohto človeka a v mojom živote sa udial zázrak. Najjednoduchšie svedectvo, aké som kedy počul. Svedectvo v jednej vete. Nasleduje druhý dialóg. Ten je tvrdší kaliber. Nebudeme tento dialóg rozoberať, je napísaný od 13- 35 . Nás zaujíma, že tento dialóg vznikol medzi uzdraveným a farizejmi. Dôvod, prečo sa dostal k farizejom bol veľmi prozaický. Ten slepý bol uzdravený v sobotu. Ján nám to až doteraz nepotreboval za potrebné povedať. Prečo by aj, keď v zámere jeho príbehu to nebolo podstatné. Ale pre farizejov to je dôležité a podstatné, kľúčové. A ja farizeji uzdravenému položia otázku, alebo aby povedal, čo sa stalo, ako bol uzdravený. On to urobí – povedal – blato mi položil na oči, umyl som sa a vidím. Ale potom nasleduje zaujímavá veta vo verši 16. – ten človek nie je z Boha, lebo nezachováva sobotu. Pre nich je jasné, že Ježiš nemôže byť z Boha. Čo je kritérium – to, či človek zachováva sobotu. Nestáva sa to niekedy aj nám, že automaticky zaraďujeme kresťanov do dvoch kategórii len na základe toho istého kritéria? Ale ak sa susedia pýtali to isté – ako sa ti to stalo, tak farizejov zaujímalo ešte niečo viac. Zaujímavý je postoj uzdraveného človeka k tomu, kto ho uzdravil. Farizeji vo verši 17 hovoria – a čo hovoríš o ňom ty. Možno si ani neuvedomujú, akú dôležitú otázku kladu. Inými slovami – čím je ten, ktorý ťa uzdravil pre teba? Aký je tvoj vzťah k nemu? Za koho ho považuješ? Čo pre teba znamená? A znovu je tu príležitosť vydať svedectvo a to svedectvo je prekvapujúce. Pretože ten uzdravený človek v tej chvíli povie – je prorok. Ako je to možné, že len pred chvíľou bol pre neho len človek, ale teraz už nie je len človek, ale je pre neho prorok. Ja neviem, neviem čo u uzdraveného človeka urobilo ten posun. Možno to presvedčenie v ňom vyvolali farizeji svojou prehnanou proti Ježišovskou agitáciou a on si uvedomil súvislosti, ktoré dovtedy nevnímal. Možno si povedal, v tom človeku musí byť niečo zvláštne, nestáva sa tak často, aby niekto niekomu vrátil zrak, aké musí byť v ňom niečo zvláštne, keď sa farizeji o neho tak zaujímajú. A ten dialóg pokračuje ďalej, farizeji sa

zavolajú na vysvetlenie aj jeho rodičov, ale písmo hovorí, že tí odmietnu zastáť sa svojho syna, alebo príliš sa angažovať v tomto spore, pretože majú strach, že by ich farizeji mohli vyhodit' zo synagógy, vylúčiť zo synagógy. A tak po ironickej poznámke uzdraveného, či sa aj oni farizeji nechcú stať jeho učeníkmi, tí sa strašne nahnevali a vyhodili ho. A keď som si pozrel grécky výraz vyhodit', má aj iné významy, jedným z nich je aj - vyhodit' niečo cez palubu do mora. Aj to slovo naznačuje ten postoj farizejov k uzdravenému. Je to zvláštny koniec tohto výborového konania – vyhodili, vylúčili ho. Je to zvláštne v tom, že človeka, ktorý dlhé roky bol mimo synagógy, zhromaždenia, človeka, ktorý so svojim hendikepom, aj so svojou chudobou, pretože on žobral medzi spodinou spoločnosti, tak toho človeka Ježiš vráti späť medzi normálnych ľudí a veriaci ľudia, ktorí by mu mali podať pomocnú ruku, dokončiť to zaradenie do spoločenského aj náboženského života ho vyhodia. Dištancujú sa od neho len preto, že ten uzdravený človek odmieta povedať, že Ježiš je hriešnik, hriešny človek. A ten človek je znovu sám, bez pomoci, bez priateľov, bez svojich spolubratov. A tak prichádza posledné dejstvo – tretie, tretí dialóg a ten sa začína vo verši 35 – i počul Ježiš, že ho vyhodili. Ježiš ide za človekom, ktorého všetci opustili. Ktorý sa ocitá na okraji spoločnosti. Keď počul Ježiš že ho vyhodili a keď ho našiel, je to aktivita JK pri hľadaní človeka. Je zaujímavé, že človek v tomto prípade sa ocitá na okraji spoločnosti teraz nie kvôli slepote, ale kvôli Ježišovi, kvôli svojej viere v proroka a kvôli svojim sympatiám k nejakému uzdravovateľovi. A Ježiš sa ujíma toho človeka, lebo medzi zdravými ľuďmi sa pre neho nenašlo miesto. A ten Ježišov záujem o toho obyčajného žobráka len potvrdzuje nezištnú motiváciu Ježišovej služby a jeho láskyplný vzťah k ľuďom, nezávisle od toho kto sú a kam patria. Prichádza vyvrcholenie celej kapitoly. Nastáva dialóg – veríš? Uzdravený odpovedá – verím Pane. Nazval Ježiša svojim Pánom. Na začiatku sa vyjadril v tom prvom dialógu, že ho uzdravil človek. V druhom dialógu s farizejmi Ježiša nazýva prorokom. A keď sa osobne stretne s JK tak ho nazve svojim Pánom – Kirios. V tej chvíli je Ježiš pre neho Syn človeka. Ján nemohol ukončiť príbeh z 9. kapitoly len správou o tom uzdravení, pretože to skutočné uzdravenie sa odohralo až v tejto chvíli. Vo chvíli vyznania, že JK je jeho Pán. A vtedy sa otvoril aj ten duchovný, vnútorný zrak toho človeka a nasleduje to najjednoduchšie vyznanie zhrnuté do jedného, alebo dvoch slov – verím Pane. A nasleduje ten najjednoduchší bohoslužobný úkon, ktorým je klaňanie. On sa poklonil a to všetko ukazuje, že to uzdravený myslel s úctou k Ježišovi vážne. Ale nebyť tých zvedavých otázok susedov, nebyť toho nepríjemného pohovoru s farizejmi, uzdravený by si možno nikdy nemusel ujasniť tu otázku, kto je pre neho Ježiš. Čo hovoríš o ňom ty. A uzdravený bol nútený nájsť na túto otázku odpoveď. Aj keď bol ponechaný sám na seba, aj keď sa zdalo, že ho Ježiš nechal v tomto

živote po uzdravení samého, ten človek sa nestratil, prekvapuje nás jeho odvaha, s akou sa postupne stáva Ježišovým vyznávačom. Aj my sme často krát v prostredí konfrontovaní s otázkami susedov, ale aj otázkami nepríjemnými. Aj my musíme niekedy odolávať tlakom spoločnosti, ktorá možno sponchyňuje našu vieru, našu duchovnú skúsenosť. A aj my si musíme často klásť otázku, ktorú kládli farizeji uzdravenému – čo hovoríš o ňom ty. Čím je pre teba Kristus - je to človek, je pre teba prorok, alebo je pre teba Pán? Ale Pán so všetkým, čo sa za tým slovom v tom biblickom ponímaní za tým slovom skrýva. Veríš v Syna človeka? Príbeh o uzdravenom slepcomi ma naplňa nádejou, že PB môže otvoriť aj môj duchovný zrak, pretože ako hovorí Kristus ďalej v tom verši, on prišiel na tento svet práve preto, aby tí, čo sa cítia duchovne slepí videli. A tí, ktorí poslúchnu jeho výzvu – choď a umy sa, budú skutočne vidieť. Ježiš mal pravdu. Na slepom žobrákovi bol vyjavil svoj skutok. Skutok lásky, skutok telesného i duchovného uzdravenia, skutok poslušného nasledovania, skutok odvahy vyznať, že Ježiš Kristus je môj Pán. Žobrákova viera bola viera skutočná. Viera Božia, viera, ako výsledok skutočného stretnutia človeka s Bohom. Slová – verím Pane ukazujú, že je tu niekto, kto dokáže prekonať všetky hendikepy, všetky choroby, nešťastia, ba aj smrť. Slová – verím Pane robia otázku kto zhrešil bezpredmetnú. Okolnosti príbehu ukazujú, že Ježiš slepého neuzdravil s konkrétnym misijným zámerom, že s ním nešiel k jazeru Siloe, aby ho mohol hneď po otázke a odpovedi pokrstiť. Vtedy by mu možno uzdravený z vďačnosti z uzdravenia sľúbil všetko na svete. Ježiš sa od neho vzdialil a viac mu do života nezasahoval. Nechal ho prejsť ťažkou skúškou. Nechal ho zakúsiť poníženie i pohrdanie pre svoju krehkú vieru. Nechal ho, aby si svoje najťažšie otázky v sebe usporiadal sám. Bez Ježišovej prítomnosti. A keď sa ho Kristus spýta potom, čo ho vyhodia zo synagógy, či verí v Syna človeka, ten človek mu odpovie, že on nevie, kto je Syn človeka. A to je dôkaz toho, že to Ježišove uzdravenie naozaj nemalo žiadny iný - misijný zámer. Bolo výsledkom Ježišovej nezištnej služby, bez ohľadu na to, či sa ten uzdravený stane, alebo nestane Ježišovým učeníkom a nasledovníkom. Kristus prichádza za uzdraveným v pravý čas. Keď je už pripravený počuť otázku – veríš v Syna človeka? Vtedy za ním prichádza Kristus, aby v ňom upevnil zárodok Božej viery. A tak tie slová – verím Pane, už nie sú lacným, alebo formálnym vyhlásením, ale pevným, osobným rozhodnutím nasledovať JK. A ja si prajem, aby také zrelé, osobné, dospelé rozhodnutie sme urobili aj my dnes v našom živote.

PRÍLOHA Č. 2

DOTAZNÍK

Vážení kolegovia, bratia a sestry, ktorí kázate!

Na Katedre evanjelíkálnej teológie a misie v Banskej Bystrici riešime výskumný projekt, ktorý sa týka homiletickej (kazateľskej) činnosti cirkvi a jej dopad na kvalitu života v pluralitnej spoločnosti. Radi by sme Vás poprosili o to, aby ste obetovali niekoľko minút zo svojho času na vyplnenie tohto dotazníka.

Vyznačte nejakým vhodným spôsobom (napr. farbou) tie odpovede (v každej otázke vždy len jednu), ktoré Vám najskôr napadnú a odrážajú Váš postoj k danej otázke **dnes**. Nežiadam od Vás exaktné odpovede na základe prieskumu Vašich záznamov!

Dotazník je anonymný. Budeme však radi, keď nám vyplníte nasledovné:

Pohlavie: muž - žena

Ako dlho kázate: (vyznačte odpoveď farbou)

Do troch rokov | 3-5 rokov | 5-10 rokov | 10-20 rokov | viac ako 20 rokov

I. Miesto potrieb v živote človeka	Škála odpovedí:				
1. Reagujete v kázni na problémy, ktoré sa dotýkajú významu zdravia (chorôb) pre život?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
2. Podporujete Vašimi kázňami dôveru v lekárov?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
3. Zaoberáte sa v kázňach emocionálnymi zraneniami, ich príčinami, dôsledkami a východiskami?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
4. Poukazujete poslucháčom na význam nachádzania zmyslu života napriek životným ťažkostiam?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
5. Venujete sa v kázňach významu radosti pre život človeka?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
6. Venujete sa v kázňach významu bolesti pre život človeka?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
7. Pomáhate kázňami rozvíjať priaznivý postoj poslucháčov k budúcnosti?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne

8.	Vediete poslucháčov k životu, v ktorom má dôležité miesto potreba lásky, prijatia, spolupatričnosti?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
9.	Je predmetom Vašich kázní potreba sebaakceptácie a osobnej identity?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
10.	Rozvíjate Vašimi kázňami kresťanskú sebadôveru poslucháčov?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
11.	Rozvíjate Vašimi kázňami u poslucháčov spokojnosť so svojím vzhľadom?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
12.	Pomáhate kázňami poslucháčom vyrovnávať sa so starosťami?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
13.	Pomáhajú Vaše kázne spracovávať smútok a depresiu?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
14.	Podporujete Vašimi kázňami pocit spolupatričnosti u poslucháčov?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
15.	Podporujete svojimi kázňami pozitívne akceptovanie sexuality?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
16.	Venujete sa vo Vašich kázňach významu sebaaktualizácie ¹ pre život?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
17.	Dávate vo Vašich kázňach miesto významu sociálnych a duchovných vzťahov v živote človeka (v rodine, v susedských vzťahoch, osamelosť, byť „in“ a „out“)?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
18.	Podporujú Vaše kázne spokojnosť s podporou, ktorú poslucháči dostávajú zo strany rodiny?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
II. Miesto hodnôt v živote človeka						
19.	Venujete sa Podporujete svojimi kázňami objektívny pocit istoty a bezpečia veriaceho človeka?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
20.	Pomáhate svojimi kázňami zorientovať sa v sociálnom prostredí kde poslucháči žijú?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
21.	Podporujete kázňami pozitívne	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne

¹ Sebaaktualizácia (pojem zaviedol [Kurt Goldstein](#), niekedy sa označuje ako sebarealizácia) je inštinktívna potreba naplniť svoje schopnosti a snaha byť najlepším akým len človek môže byť.

	akceptovanie miesta, kde poslucháči žijú?					álne
22.	Pomáhajú Vaše kázne poslucháčom v hodnotovej orientácii?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
23.	Má vo Vašich kázňach miesto téma „peniaze“?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
24.	Rozvíjate svojimi kázňami zmysel pre oddychové využitie voľného času?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
25.	Pomáhajú Vaše kázne poslucháčom vyrovnat' sa so všednosťou a každodenným stereotypom?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
26.	Stimulujete svojimi kázňami ľudí, aby si vzájomne pomáhali?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
27.	Podporujú Vaše kázne spokojnosť poslucháčov s tým, ako vedia pomáhať druhým?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
28.	Pomáhate kázňami poslucháčom vyrovnat' sa so situáciou, keď im niekto pomoc odmietne?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
29.	Prezentujú Vaše kázne význam venovať sa osobným záľubám?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
30.	Podporujú Vaše kázne význam odpočinku a zábavy?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
31.	Podporujú Vaše kázne schopnosť poslucháčov akceptovať svoje mentálne schopnosti a obmedzenia v porovnaní s druhými ľuďmi?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne
32.	Dávate v kázňach dôraz na holistický prístup k životu?	vôbec nie	trocha	stredne	hodne	maximálne

Analýza kázání v zboroch CASD v SR zameraná na otázky kvality života

Analysis of the church sermons in the SDA Church of the Slovak Republic pointing to the questions of the quality of life

Bc. Terézia Javorková

SUMMARY

Quest of this thesis is to find effective way of preaching God's Word which is to answer on listeners' demands and to find clear invitation to faith and its experience in everyday life. The aim of the thesis „Analysis of the church sermons in the SDA Church of the Slovak Republic pointing to the questions of the quality of life“ is evaluation and analysis of the qualitative requirements in the spiritual, physical and mental area of the sacral sermon and survey via questionnaire directed at the position of needs and values in the life of a human. Processing of the results was realized by: qualitative analysis of the mathematical and statistical method, by proportional calculations, summations, tables and charts. Processing of the results was realized also by: evaluating qualitative analysis, synthesis, confrontal, deduction, abstraction and by summary of the results method. Analysis of the sermons pointed on very low presence of spiritual qualities of life in these particular areas: religiosity, Second Coming of Jesus Christ, faithfulness and salvation. We validated Hypothesis one (H1) in the questionnaire part; Hypothesis two (H2) and Hypothesis three (H3) were not validated. Despite this fact, the result of the survey is positive. End of the analysis pointed on the need of higher education of the preachers in the Psychology, Sociology and others related disciplines as a reaction on new life situations connected with the social, economical and political changes. The most important need emerged – the need in the area of homiletic research and the area of homiletic literature.